…ОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

…Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 82 (11985)
1969 оной апрелиин 6, воскресени

Сэн 2 мүнгэн

…50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

АПРЕЛИИН 12-то …ОНИИТЫН КОММУНИС СУББОТНИК

…РОФСОЮЗУУДАЙ БУРЯАДАЙ …АСТНОЙ СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

…-Казанска түмэр замай Москва-Сорти… деподо түрүүшын коммунис суббот… үдэрhөө хойшо апрелиин 12-то 50 …

…субботнигуудай ёhо заншалнууд мүнөө …хабаадалгатай социалис мүрысөөндэ, ком… түлөө хүдэлөөндэ улам хүгжэн дэл…

…үсхэлэй 50 жэлые бүхы совет арад ажа… гэжэ тэмдэглэхэ юм. Апрелиин …н коммунис субботнигой үдэр болго… …сква-Сортировочная депогой хүдэлмэ… …һан байна. Энэ үдэр олдоhон мүнгэн … жэлэй түсэб болзорhоонь урид дүүр… зорюулха юм.

… арадтай хамта Буряад ороной ажал… түмэр замшадай үүсхэлые халуу…

… «Теплоприбор» заводой (директорынь …, партийна организацинь секретарь …, завкомойнь түрүүлэгшэ Н. А. Бли… энэ үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, …гөө эдэбхи гаргаhан байна. Энэ пред… …ботник үнгэргэхэ штаб байгуулагдан-хай, цех, участок, бригада бүхэнэй хэхэ хүдэлмэриин хэмжээн тодорхойлогдонхой. Тиигэжэ энэ үдэр заводой бүхы хүдэлмэришэд, алба хаагшад, инженернүүд, технигүүд бултадаа хүдэлхэ юм.

Заводой захиргаанай хүдэлмэрилэгшэд түмэр түдэгэ суглуулха, заводой хашаа соохине сэбэрлэхэ, гүрэнэйнгөө түсэб дүүргэхэ хэрэгтэнь хүдэлжэ байhан хүнүүдтэ туhалалсаха юм. Тэрэнhээ гадна хүүгэдэй саад болон столовонууд хүдэлхэ. Субботнигой дүүрэмсээр заводой бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй митинг болохоор хараалагданхай. Субботник үдэр олдоhон мүнгэн зөөрине гүрэнэй жасада тушааха гэжэ бултаараа шиндэбэ.

«Теплоприбор» заводой хүдэлмэришэдэй үүсхэлые профсоюзуудай областной Соведэй президиум hайшаагаад, 1969 оной апрелиин 12-ой үдэрые олониитын ленинскэ субботник болгохо гэжэ шиидхэбэ.

Энэ заводойхидой үүсхэлэй ёhоор коммунис субботнигые эмхитэйгээр үнгэргэхыень промышленна предприятинуудта, барилгануудта, транспортда, колхоз болон совхозуудта, республикын бүхы эмхи зургаануудта дурадхагдаба.

ОЛОН МЯНГАН ХҮН ХАБААДАХА

Олониитын коммунис субботнигто хабаадалгаар Улаан-Үдын Железнодорожно районой ажалшадай штабай зүблөөн уржадэр үнгэргэгдэбэ.

— Энхэ тайбан сагай ажахын зохёон байгуулхы ехэ хүдэлмэриин эхи hуури табижа эхилхэ үеэр ажалшан арад түмэнэй эдэбхи үүсхэлээр эмхидхэгдэжэ, Ленин багшын зүгhөө үндэрөөр сэгнэгдэhэн анха түрүүшын коммунис субботнигой 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан бүхы совет арадай хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэхэ энэ субботнигые манай районой хүдэлмэришэд, бүхы ажалшад ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаба, — гэжэ партиин райкомой секретарь В. И. Богомольный зүблөөндэ хабаадагшадта мэдээсэбэ.

Районой үйлэдбэриин предприятинуудай хүдэлмэришэд коммунис субботнигто хабаадалсахадаа, бүгэдөөрөө ажалай үдэрнүүдтэ хүдэлдэг гуримаараа өөhэд өөhэдынгөө hуурида ажаллаха болоно. Тэдэнэй ажалай сагай эхилэлтэ, түгэсхэл, халаануудай ажал тэрэл гуримаараа ябуулагдаха гэжэ предприятинуудай коллектив бүхэн шиидэhэн байна. Тиихэдэ тус районой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, hургуулинуудай hурагшад, студентнэр болон гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, пенсионернүүд районойнгоо гудамжа, сэсэрлиг паркнуудые арюун сэбэр үзэмжэтэй болгохо талаар ехэ хүдэлмэри хэхээр хараална. Тэдэнэй хэхэ ажалые 12 микрорайон болгон хубаарилhан байна. Тэдэ бүгэдые ударидаха харюусалгатай хүнүүд томилогдоо.

Районой коммунис субботнигто олон мянган хүн хабаадалсаха байна.

…Э hАЙНДЭР БОЛОХО

…гэ (Телефоноор абтаба). …Ленин багшын ха… …гаар анха эмхидхэгдэ… …субботнигой 50 жэ… …үдэлэлэй бүхэсоюзна … коммунис субботнигые … ушар сахилгаан түр… … болон тараба.

… гүн гүнзэгы удха… …дэлөөе үргэн далай… …аймаг доторoo эмхидхэ… … үрэ дүнтэйгөөр үнгэр… … энэ хэрэгые толгойлхо … штаб КПСС-эй райкомой …үзэр Тютрин түрүү… … байгуулагдаба. Тэрэ …үшын зүблөөн боло… …ай хүдэлмэриин тү… …илогдоо. Субботнигой болохо үдэр хэхэ хүдэлмэринүүд багсаагдаба.

Коммунис субботнигой болохын урда тээ энэ хэмжээ ябуулгын гүнзэгы удха шанартай байhые хүн зондо ойлгуулха хүдэлмэри эмхидхэхэ, ажалшадай суглаануудые тосхон, нютаг бүхэндэ, үйлэдбэриин участок бүхэндэ зарлажа, тэндэ лекци, элидхэл, юрын хөөрэлдөө хэхэ гэжэ шиидхэбэри абаба. Гадна аймагай газетын хуудаhанууд дээрэ түрүүшүүлэй, ажалай ветерануудай хөөрөөнүүдые толилхо, нютагай радио-дамжуулгаар үгэ хэлэхэ, тосхон, hууринуудай үйлсэ, ниитын газарнуудай газаахи, досоохиие шэмэглэжэ, hайндэрэй шэнжэ түхэлтэй болгохо хэмжээн хараалагдаба.

Коммунис субботнигто хүдэлхөөр гараhан хүн бүхэн заатагүй бүтээсэ ехэтэй хүдэлмэри хэхэ, тиигэжэ олоhон мүнгэеэ түсэбтэ табан жэлэй жасада бэлэглэхэ гэhэн гүн эрмэлзэлтэй, hайн hайхан хүсэл зорилготой. Мүнөө энэ субботнигой үдэр хэгдэхэ хүдэлмэри ажахы, предприяти бүхэндэ тодорхойлогдожо, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ эрхэ байдал байгуулха хэмжээнүүд абтажа байна.

Коммунис субботник ажалай баатаршалгын ехэ hайн үдэр болог лэ гэhэн уряа доро үнгэрхэ байhаниинь дамжаггүй.

Р. ЦЫМПИЛОВ,
КПСС-эй райкомой хүдэлмэрилэгшэ.

Н. В. ПОДГОРНЫН АЯНШАЛГА ТУХАЙ МАРОККАН ХЭВЛЭЛ ИИГЭЖЭ БЭШЭНЭ

РАБАТ. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнын орон соогуур аяншалгада мароккан хэблэл ехэ анхарал хандуулhаар. Король Хасан II гэгшэтэй Н. В. Подгорнын Рабадта уулзаhан тухай, «Сомака» гэжэ автомобиль суглуулгын заводто, Касабланкдахи портдо хүндэтэ совет айлшанай хүрэhэн, Марокеш городто тэрэнэй ерэhэн тухай фото-зурагууд, олон тоото материалнууд эли газарнуудта толилогдоно.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Мароккын хаан хоёрой хэлсээе тайлбарилхадаа, «Аль-Алам» газетэ иигэжэ тэмдэглэнэ. Хоёр ороной хоорондохи харилсаа холбоо бэхижүүлхые али али талын хүсэдэг байhаниинь эдэ хэлсээнүүдэй үедэ элирхэйлэн мэдүүлэгдэә. «Дэлхэйн политическэ оршон байдалда шухала үүргэ дүүргэдэг Советскэ Союзтай холбоо барисаагаа бэхижүүлхые Марокко ехээр хүсэнэ» гээд газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

БРАТИСЛАВА ЕРЭБЭ

СССР-эй Оборонын министр Советскэ Союзай маршал А. А. Гречко, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо В. С. Семенов апрелиин 4-дэ Братислава ерэжэ, Словакиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Г. Гусагтай, Словакиин КП-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүдтэй уулзаа. (ТАСС).

„КОСМОС-276“ НИИДЭБЭ

Газарые тойрон дабшадаг «Космос-276» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон 1969 оной апрелиин 4-дэ Советскэ Союзhаа табигдаба. 1962 оной мартын 16-да ТАСС-ай соносхоhон программын ёhоор замбуулинай дайдые саашадань шэнжэлхэдэ хэрэгтэй болохо научна аппаратура хэмэл одон дээрэ тодхогдонхой.

…дунда hара гаража, … ажалшадай хүсэ …үүлхэ саг ойртобо. …анууд зэhэгдэжэ, … бэлдэгдэжэ, баян … табиха хабарай та… …эри газаа орожо …

… үедэ Сэлэнгын …заторнуудай үргэн …үшын слёт Гуси… … болжо үнгэрөө. …эришэд болон ал… … нүүрhэшэдэй тү… …хоз, совхозуудай ме… …ые халуунаар, айл… …гажа, түсэбтэ табан … жэлдэ баян ур… … хүсэhэн, юрөөл үгэ …

…гэй «булад хүлэ… …догшод соёлой ор… …, энэ жэлдэ бэе… …ууда тодорхойл… …лөө халан абалса… … Энэ аймагай бүхы …ай 80 процентнь … дээрэ КПСС-эй рай… …секретарь В. Б. …, механиза… …эhэн үгэ хэлэhэн … аймагай … 1969 ондо бэелүүлхэ … баталагдан …

… тиигэ… …иинь … hүү… …йком, …прав… …гэжэл … ха… … ехээр … Хабар-таа түрүүшын бураздаа татаха ёhололдо зорюулжа, трактористнуудай hорилдоон боложо заншаа. Нёдондо жэлhээ хойшо аймаг доторoo эгээн баян ургаса абаhан тракторна бригадада «Алтан плуг» гэhэн шагнал барюулагдана. Үнгэрэгшэ жэл энэ хүндэтэ шагналда Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой

Үрэhэ хүрэнгээ hайнаар сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэхэ талаар зарим тэды алхам хэгдээ. Үрэhөө тарилгын урда тээ томо жэжээрнь илгадаг болонхой. Таряалан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ урдынхиhаа ехэ хэрэглэгдэнэ. Газарай элдүүрилгэ нилээд hайжараа.

Баян ургаса—механизаторнуудай гарта

„АЛТАН ПЛУГ“ ХЭНДЭ ХҮРТЭГШЭ ААБ?

М. И. Ковалевскиин бригада хүртэhэн юм. Мүн түрүү механизаторнуудта «Аймагай чемпион», «Эрхим тракторист», «Эрхим кукурузашан», «Эрхим комбайнер» гэхэ мэтэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоно.

Механизаторнуудай салин хүлhэн гуримшуулагдажа, баян ургаса абаhан тракторна бригадын гэшүүдтэ нэмэлтэ түлбэри горитой үгтэдэг болонхой. Тэрэшэлэн трактор, машинадаа наринаар хандажа, түлишэ, запчастнуудые алмагшад урмашуулагдана. Нёдондо жэлhээ эндэ механизаторнуудай аймагай hургуули нээгдэнхэй. 12 үдэрэй туршада механизаторнууд турбазада амаржа, аргалуулжа байгаад, техническэ эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ hургуулида hуража гарана.

hүүлэй жэлнүүдтэ аймагай ажахынуудта севооборотнууд наринаар баримталагдажа захалаа.

Эдэ бүгэдэ газар таряалангай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ горитой нүлөөлhэн байха юм. hүүлэй гурбан жэлэй туршада ороохо таряанай ургаса урда тээхи гурбан жэлэйхиhээ 62 процент ехэ болоо гэхэ гү, али гектарай 4,7 центнерээр дээшэлhэн байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ «Алтан плуг» гэhэн шагналда хүртэhэн М. Ковалевскиин бригада 3728 гектарай тус бүриhөө 15,8 центнер таряа хуряажа абаhан. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Ж. Санжановай бригада гектарай 15,7 центнер ургаса абаhан байха юм.

Түрүү бригадануудай бэлдэhэн hайн паар дээрэhээ гектарай адагынь 25 центнер шэниисэ хуряагдадаг байна.

Урда жэлнүүдэй дүй дүршэл дээрэhээ харахада, кукуруза, хартаабха болон бусад техническэ ургамалнуудые hайнаар ургуулхын тула тусхай звено эмхидхэхэ хэрэгтэй байhаниинь тодорхойлогдоо. Жэшээнь, Сэлэнгын совхозой Юрий Запаринай, Химнын совхозой Бимба Жамбаловай звенонууд жэл бүри кукурузын баян ургаса абана. Зүгөөр тиимэ тусхай звенонуудай эмхидхэгдээгүй газарта ургасань тон бага байшоо. Тиимэhээ слёдто хабаадагшад энэ жэлдэ тракторна бригаданууд доторoo кукуруза, хартаабха, куузику болон техническэ бусад ургамалнуудые ургуулха тусхай звенонуудые эмхидхэхэ гэжэ хэлсэhэн байна. Юуб гэхэдэ, аймагай ажахынууд Гусиноозерск городой арад зониие овощ, хартаабхаар хангаха уялгатай ха юм.

hүүлэй үедэ сабшалан hайжаруулгада механизаторнуудай үүргэ ехэ болонхой. Аймагай колхоз, совхоз бүхэндэ арбаад тракторой лугомелиоративна отрядууд эмхидхэгдэнхэй. Эдэ механизаторнуудай хүсөөр сабшалан үргэдхэхэ, ургасыень дээшэлүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри хэгдэhэн. Тиигэбэшье эдэ отрядуудай олонхинь өөhэдынгөө уялгата хүдэлмэри хүсэдөөр дүүргэнэгүй, миил хабартаа саг зуура сабшалан дээрэ ажаллана бшуу. Слёдто хабаадагшад энэ дутагдалаа усадхаха, лугомелиоративна отрядуудта түхэреэн жэлдэ хэхэ хүдэлмэриень тодорхойлхо шухала гэhэн эрилтэ табяа.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэhэн Ленинэй орденто тракторист Р. Банзаракцаев (Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз), кукурузашан Б. Жамбалов (Химнын совхоз) болон бусад трактор, машинануудта наринаар, эзэн ёhоор хандаха, техническэ харууhалга саг соонь хэжэ байха, мүн механизаторнуудай хээрэ ажаллажа байхада техническэ туhаламжа hайнаар хүргэхэ тушаа анхарhан байха юм. Тиигэжэ слёдто хабаадагшад техническэ туhаламжа хүргэхэ талаар Омско областиин механизаторнуудай дүршэл хэрэглэхэ, техническэ туhаламжа үзүүлхэ тусхай звенонуудые ажахынуудта эмхидхэхэ гэжэ шиидэә.

Хүрьhэ hайнаар элдүүрилхэ, полиин захые зохидоор хахалха, бүхы хүдэлмэреэ эрхим шанартайгаар хэхэ асуудалнуудта олон механизаторнууд, агрономууд тогтоо. Энэ жэлэй хабарай тарилгада голодоhо гаргахагүй, предплужниггүй анзаhаар газар хахалхагүй гэжэ слёдто хабаадагшад хэлсээ. Хойшодоо таряалангаа тусхай эзэтэй болгохо, ажахын тоосоондо оруулагдаhан тракторна звенонуудые бии болгохо тушаа бодомжолжо үзэхэ гэhэн асуудал эндэ табигдаhан байна. Тиимэ звенонууд даалгагдаhан газартаа тарилга хэхэ, ургасыень харууhалха, хуряаха болоно бшуу.

Механизаторнууд — хүдөө нютагай эгээн хүндэтэй, культурна, ушар ёhо мэдэхэ хүнүүд байха зэргэтэй гэжэ хэлсэгдээ. Тиимэ хүндэ зэргэдэ хүртэхын тула ажалай журам наринаар баримталха, архи уугаад, элдэб hальхай ябадал гаргадаг зониие өөhэдынгөө дунда тэсэхэгүй, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхын тула саг үргэлжэ оролдохо байhанаа тэдэнэр мэдүүлээ.

Механизаторнуудай дунда соёл болбосоролой, политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, полевой стануудые хүсэд хүрэхөөр, зохидоор түхеэржэ, хамтын эдеэ hайнаар бэлдэдэг болохо эрилтэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ табигдаа.

Байгша ондо бүхы аймагаараа гектар бүриhөө 12 центнерhээ багa бэшэ ургаса абаха гэhэн социалис уялга абтаа. Эрхим ургаса абаhан бригадада «Алтан плуг» барюулагдаха. Хэндэ хүртэгшэ ааб?

Аймагай механизаторнуудай түрүүшын слёт эмхитэй hайнаар үнгэржэ, үндэр ургасын түлөө тэмсэлэй эхин табигдаба гэхэдэ алдуугүй.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүблөөндэ хабаадагшад забhарлалгын үедэ.

Мүнөөдэр — геологуудай hайндэр

АЖАЛНАЙ ХҮНДЭТЭЙ, ХАРЮУСАЛГАТАЙШЬЕ

Буряадай геологическа управлениин главна инженер геолого-минералогическа эрдэмэй кандидат А. С. Филько хөөрэнэ

Хүдэлмэриимнай зунай хаhа удангүй эхилхэнь, хэхэ ажал угаа ехэ. Нёдондо яhала hайн үрэ дүн туйлажа, бэдэрэлгэ шэнжэлгын даабари дүүргээ hэмди. Апрелиин hүүлээр гү, али майн эхеэр геологууднай ээлжээтэ аяншалгадаа гарахань.

Мүнөө жэлдэ Баунтын аймагта алта, Яруунада полиметалл, Хойто-Байгалай аймагта алта бэдэрэлгэ үргэлжэлүүлэгдэхэ. Мүн Ошурковай апатидай, Черемшанска кварцева элhэнэй нөөсэ тодорхойлхо талаар шэнжэлгын хүдэлмэри хэгдэхэ юм. Шэнжэлгын зорилго юуб гэхэдэ, эдэ нөөсэнүүдэй шанар элирүүлхэ, тиигэжэ түрүүшын ээлжээндэ хэрэглэгдэхэ участогуудые тодорхойлхо хэрэгтэй болоно. Курорт барихаар хараалагдаhан Загарайн аймагай Булагай аршаан шэнжэлхэ, Улаан-Үдын ажалшадые уhаар хангаха асуудал шиидхэлгэдэ зорюулагдаhан хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэхэ. Гадна Галуута-Нуурай шулуу нүүрhэнэй, Мухар-Талын перлидэй нөөсэ элирүүлхэ ажал дүүргэхээр хараалнабди.

Богонёор хэлэхэдэ, геологуудай гол хүдэлмэри иимэ юм. Энээнhээ гадна бэдэрэлгэ-шэнжэлгын ехэ ажал хэгдэхэ, бултыень нэрлэхын аргагүй. Геологууд ажалдаа шэнэ онол арга хэрэглэжэ эхилхэ, геофизическэ, геохимическэ хүдэлмэри үргэдхэгдэхэ болоно. Элдэб оньhон түхеэрэлгээр хангагдаабди.

Буряадай геологоуправлениин коллектив эрдэм шэнжэлгын ехэ хүдэлмэри ябуулна. Геологууднай элдэб темээр диссертаци хамгаалжа, эрдэмтын нэрэ зэргэдэ хүртэнэ. Манай геологоуправленидэ геолого-минералогическа эрдэ… й найман кандидат ажаллана. Үшөө гушаад хүн диссертаци бэлдэжэ байнхай.

Манай коллектив мүнөөдэр өөhэдынгөө hайндэрые тэмдэглэжэ байна. hайндэрөө эмхитэй hайнаар тэмдэглэхын тула баяр ёhололой суглаа үнгэргэхэбди. Үнгэрhэн жэлэй хүдэлмэриин дүн согсолхотой хамта энэ жэлэйнгээ зорилго тодорхойлхо байнабди. Түрүү геологуудайнгаа ажал тэмдэглэжэ, Хүндэлэлэй грамотаар шагнахамнай. Геологическа түбэй экспедициин партиин начальник А. С. Киреев, Багдаринай экспедициин ахалагша геоморфолог И. Ф. Ромашкин, заhабарилгын түб мастерскойн слесарь А. А. Гребнев, озерно-экспедициин ахалагша мастер В. И. Самсоненко, Сэлэнгын экспедициин ахалагша техник-геолог А. И. Николаева болон бусад Хүндэлэлэй грамотануудта хүртэлсэhэн байна.

Геологуудай ажал хүндэтэй, харюусалгатайшье гээшэ. Байгаалиин ашагта малтамалнуудые бэдэрэн элирүүлхэ, талаар тэдэнэр ехэ зорилго урдаа табинхай. В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтаар угтахын тулада геологоуправлениин бүхы коллективүүд хамаг хүсэеэ элсүүлжэ байна.

ШЭНЖЭЛГЭ ҮРГЭЛЖЭЛЬӨӨР

ОШУРКОВО. Хабсагай шулуун хаданууд сэнхир огторгой өөдэ дүүлинэ. Тэрэнэй хормойгоор ургаhан нарhан модод hалхинай үлеэхэдэ, аалин-аалин найгажа шууяна. Хадануудай шобхо үндэр орой дээгүүр газар үрэмдэдэг сахануудые тодхоhон геологууд эндэhээ холодоногүй.

Эгсэ шулуун хадануудай хормойдо геологуудай ажаhууха бүхэли тосхон бодоhон юм. Хамтын байрын гэрнүүд, столовын болон эмхи зургаанай байшангууд эндэ шэнээр баригданхай. Үглөөнэй наранаар геологууд эндэhээ ажалдаа гарадаг.

Үнгэрhэн жэлэй май hара соо hэн. Хада ууланууд соогуур ашагта малтамал бэдэрhэн геологууд апатит шулуунай баян хэбтэшэ эндэ олоо бэлэй. Тэрэ гэhээр жэл шахуу боложо байна. Энэ үе соо апатит шулуунай шанарые шалгажа, хэбтэшын нөөсые зүбөөр тодорхойлон гаргаха хүдэлмэри хэгдээ.

Хадануудай хормойгоор зурыhан харгы дахан ошоходоо, эндэхи шэлэнүүдэй эгээл үндэртэнь хүрэжэ ерэбэбди. Газар үрэмдэдэг 65-хи саха эндэ тодхогдонхой. Ахалагша мастер Брянкогой даадаг участогай хүдэлмэришэд 570 метр гүнзэгыдэ газар үрэмдөөд байба. Олон жэл соо энэ ажалда ябажа, баян дүршэлтэй болоhон Брянко:

— Үшөө 100 метр гүнзэгыдэ үрэмдэхэбди. Тиигэхэдэ одоол эндэхи апатидай хэбтэшын нөөсэ эли болохо,— гэжэ омогоор дуугарна.

— 670 метр гүнзэгыдэ газар үрэмдэхэнь тиимэ амархан бэшэ юм. Зарим нэгэ халаан соогоо оройдоол нэгэ метр үрэмдэхэ сагууд ушардаг,— гэжэ тэрэнэй туhалагша хэлэнэ.

Эдэнэрhээ тээ саана мастер Иосиф Куприянович Жарченскиин даадаг бригадын хүдэлмэришэд газар үрэмдэжэ байба. Тус бригадынхид эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа, үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ, Буряадай геологоуправлени соо суурхаhан юм. Тэдэнэр үнгэрhэн жэлэйнгээ даабари 15 процентээр үлүүлээ hэн. Булта хүдэлмэришэд геологошэнжэлгын хүдэлмэридэ олон жэлдэ ябажа, баян дүй дүршэлтэй болоhон зон.

Харин Иосиф Куприянович хоридохи жэлээ газар үрэмдэдэг сахын дэргэдэ хүдэлнэ. Тэрэ Баян голой шулуу нүүрhэнэй хэбтэшые шэнжэлхэ хүдэлмэридэ хабаадалсаhан, бэшэшье олон нютагуудта газар үрэмдэдэг сахаяа тодхожо, бэдэрэлгэ хэhэн юм. Энэ хугасаада Иосиф Куприянович хэдэн мянган метр газарай хүрьhэ үрэмдэhэн байха. Тэрэнэй туhалагшад Пётр Сыромятников, Анатолий Зябров гэгшэд оролдолго шадабаряа гарган ажалланад.

Эршэтэ ажалай сууряан замханагүй.

— Шанарайнгаа талаар эндэхи апатит шулуунай хэбтэшэ Хибиинын хадануудай ашагта малтамалhаа нэгэшье дутахагүй. Апатит шулуу үйлэдбэрилхэ хүсэтэ комбинат эндэ баригдаха юм, — гэжэ геолого-шэнжэлгын Ошурковско партиин начальник Владимир Георгиевич Монахов хөөрэнэ.

Манай Буряад орондо апатит үйлэдбэрилдэг комбинат баригдахань. Энэ комбинадай үйлэдбэрилэн гаргаhан апатит шулуунай үтэгжүүлгэ Буряад ороной, Сибиριин болон Алас-Дурна зүгэй ажахынуудта эльгээгдэжэ, таряалан сабшалан дээрэ гаргагдаха.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Газар үрэмдэдэг бригадын мастер Николай Гринько ажалдаа. 2. Геологууд апатит шулуунай шанарые шалгажа байна.

А. КНЯЗЕВАЙ
фототекст.

Улаан-Үдын аймаг.

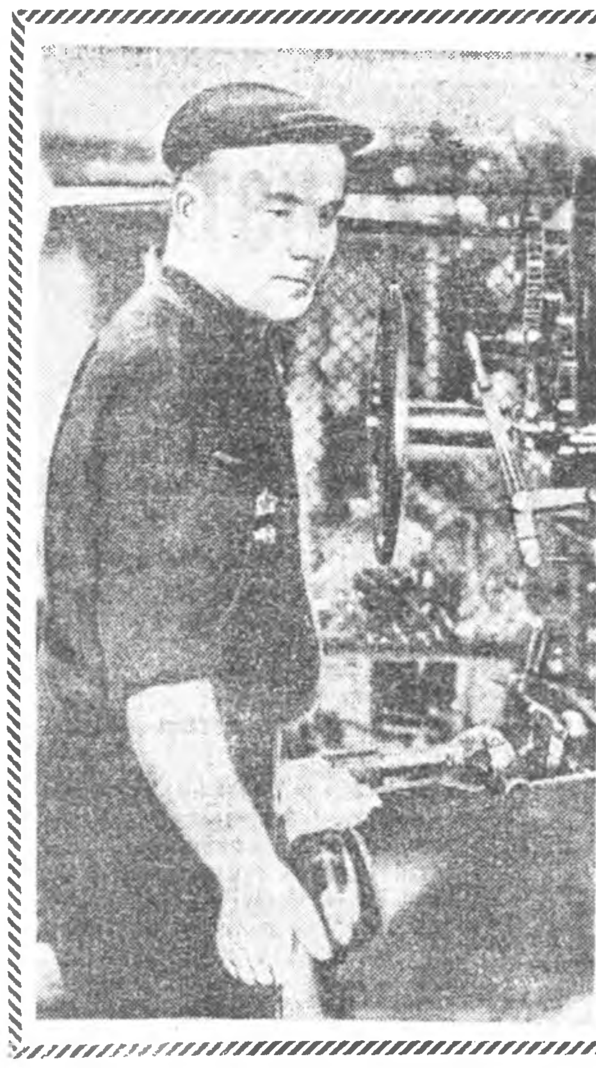

Николай Георгиевич Трифонов Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын эрхим хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн юм. Нүхэр Трифонов халаан бүриингөө даабарие хододоо 110—115 процент дүүргэнэ. Тиихэдэ ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Нүхэр Трифонов Улаан-Үдын городской Соведэй депутадаар һунгагдаһан байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

АЖАЛШАДАЙ ЭДЭБХИ, ҮҮСХЭЛДЭ ТҮШЭГЛ...

Манай Коммунис партиие, Совет гүрэниие байгуулагша Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон Захааминай аймагай промышленностиин, хүдөө ажахын хүдэлмэришэд түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлые ажалай һайн амжалтатайгаар түгэсхөө. Аймагай эгээл томо предприяти—Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай коллектив бүхэли жэл соо жэгдэ һайнаар хүдэлжэ гараа. Комбинат хамта дээрээ продукци худалдаха жэлэйнгээ түсэб 103,4 процент, сэбэр олзо абаха түсэбөө 101,2 процент дүүргэһэн байна. Тиихэдэ хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалай бүтээсэ 9,9 процентээр дээшэлжэ, хүдэлмэришэдэй салин хүлһэн дунда зэргээр 6,4 процент ехэ болоо. СССР-эй үнгэтэ металлургиин промышленностиин коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, комбинадай коллектив үнгэрһэн жэлэй IV кварталай дүнгөөр СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байна.

Аймагай колхоз болон совхозууд үнгэрһэн жэл соо гүрэндэ ороохо тариа, мяха, һү, ноохо, үндэгэ худалдаха түсэбүүдээ амжалтатайгаар дүүргээ. Ниитын адууһа малай тоо толгой нилээд олошоруулагдаа, ашаг шэмэнь дээшэлүүлэгдээ. Мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилхэ түсхэй шэглэлтэй Далахайн, Санагын, Баян голой совхозууд эмхидхэгдээд, түрүүшынгээ алхам хэжэ байна. Аймагай колхоз, совхозуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Ленинэй нэрэмжэтэ, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд түрүүлнэ.

Промышленна предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй социалис мүрысөөе ургашатай һайнаар хүтэлбэрилхэ, тэрэниие бүри үргэдхэхэ талаар партийн эхин организацинууд горитой хүдэлмэри хэһэн байна. Имагтал социалис мүрысөөнэй һайнаар эмхидхэгдэһэнэй ашаар аймагаймнай ажалшад үнгэрһэн жэлые муу бэшэ дүнгүүдтэйгээр дүүргээ бшуу. Эндэ түрүү хүдэлмэришэд, колхозниигуудай нэрые дурдангүй гаража болохогүй. Холтоһоной руднигай забойщик И. П. Михайлов, Баян голой электростанциин электрослесарь И. Т. Осокин, «Первомайский» руднигай экскаваторай машинист С. Х. Дружинин, заһабарилгын механическа заводой хүдэлмэришэн Ц. Г. Норбоев, капитальна барилгын управлениин модошо дархан С. В. Лошенко, автомашинын жолоошон Я. П. Перденков, пивын заводой хүдэлмэришэн Е. А. Юрина, хилээмэнэй заводой хүдэлмэришэн В. В. Слепова, һаалишад Х. Д. Абидуева, Т. Т. Цыденжапова, С. Д. Дашиева, С. Б. Будаева, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизатор Д. С. Шагдуров, Санагын совхозой, «Победа» колхозой адуушад Д. Г. Бальжуров, Д. Г. Цыренов, Далахайн совхозой мал адуулагша Г. Б. Дондуков, «Коммунизмын зам» колхозой тугалшан Б. Д. Гылыков, «Дружба» колхозой мал адуулагша И. А. Любовников, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон И. И. Яньков гэгшэд үнгэрһэн жэл соо социалис мүрысөөнэй манлайда ябажа гараа. Тэдэнэр бултадаа аймагай Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнхэй.

Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ аймагай ажахынууд ороохо тариа тариха түсэбөө дүүргэһэн байбашье, ургасыень дээшэлүүлхэ талаар биратай юумэ хэжэ шадаагүй. «Победа», «Дружба», «Коммунизмын зам» колхозууд жэл бүри ороохо тарианай ургаса багаар абана. Үнгэрһэн жэлэй ургаса хурялгада олохон ажахынууд муугаар бэлдэһэн байгаа.

Тариан ажал ехээр эрхилдэг ажахынуудай нэгэн болохо Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой (түрүүлэгшэнь Ц. Гырылов, главна агрономынь О. Доржиев) механизаторнууд жэл бүри тогтууритай һайн ургаса хуряана. Энэ ажахын тариашад, механизаторнууд 1965 ондоо гектар бүриһөө дунда зэргээр 10,1 центнер ургаса хуряаһан байбал, 1968 ондо гектар бүриин ургасые 13,1 центнертэ хүргэһэн байха юм. Үнгэрһэн жэлдэ энэ колхоз хамта дээрээ 22881 центнер тариа хуряажа, гүрэндэ тариа худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ һэн.

1969 оной газар тариалангай ургаса дээшэлүүлхэ, мал ажалай продукци бүри ехээр абадаг болохо зорилгонууд аймагай колхоз, совхозуудай, хүдөө ажахын бусад эмхи зургаануудай партийна организацинуудай хамтын суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалагдаһан байна.

Энэ асуудал мүн КПСС-эй райкомой ээлжээтэ пленумэй үзэмжэдэ табигдажа, дэлгэрэнгы хэмжээ ябуулганууд баталагдан абтаа.

Байгша ондо тариалангай газар 1300 гектараар ехэ болгожо, хамта дээрээ 15419 гектар газарта тарилга хэгдэхээр хараалагдана. 5600 гектар эртын паар хахалагдаха, 500 гектар сабшалан утэгжүүлэгдэжэ, үрэжэл ехэтэй болгогдохо юм. Тиихэдэ 50000 тонно нэг шэбхэ тариалан, сабшалан дээрэ гаргагдаха, 722 гектар сабшалан, 378 гектар тариалан уһалагдаха байна. 3500 гектар сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ зорилгоор шанаржуулгын ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ юм. Аймагаймнай колхоз болон совхозуудта мүнөө жэл түрүүшынхеэ куузику таригдахаар хараалагдана. Гектар газар бүриһөө дунда зэргээр 11,6 центнер ороохо тариа, 64 центнер хартаабха, 162 центнер овощ, 100 центнер корнеплод, 8,5 центнер үбһэ, 18,5 центнер зелёнко хуряагдаха. Хамта дээрээ 95 мянган центнер ороохо тариа хуряажа абахабди. Энэмнай үнгэрһэн жэлэйхитэй сасуулхада 33,1 процентээр дээшэлхэ болоно. Хэрбээ тэды шэнээн тарианай ургаса хуряажа абабал, 65—70 мянган центнер тариа талханай зүйл адууһа малай тэжээлдэ гаргашалха аргатай болохобди. Тэрэмнай тэжээл элбэгжүүлхэ хэрэгтэ нилээд ехэ туһа нэмэри болохо зэргэтэй.

Аймагай колхоз болон совхозуудай механизаторнууд мүнөө хабарай тарилгада бэлэдхэлөө дүүргэхэ дүтэлөө.

КПСС-эй обкомой бюрогой, республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой үндэһөөр үнгэргэгдэжэ байһан сабшалан, бэлшээри һайжаруулха габшагай хоёр һарын үедэ аймагай ажахынуудта ехэхэн хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Нэн түрүүлэн сабшалангай газар тусхай отряд, бригада, звенонуудта тушаагданхай. Тиимэ отрядуудта хэрэгтэй техникэ, зэр зэмсэгүүд даалгагдаа.

Мал ажал манай аймагай ажахынуудай гол һалбари болоно. Тиимэһээ ниитын адууһа малай тоо толгой түргөөр олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ аймагай партийна организаци, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа ехээр хандуулна. Энэ жэлэй малай үбэлжэлгэ тон хүндэ эрхэ байдалда үнгэржэ байна. Колхоз, совхозуудай малшад үбэлжэлгын үедэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн, шударгы һайнаар хүдэлөө. Хурьга абалгын халуун хаһа эмхитэйгээр үнгэргэгдэбэ. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эрхим хонишон, КПСС-эй гэшүүн Илларион Иванович Яньков 100 эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга абаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ байна. XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Дашанима Ринчинович Норбоев 100 эхэ хонин бүриһөө 96 хурьга абаа. Энэ хоёр хонишод хоорондоо мүрысэдэг.

Мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилхэ асуудал аймагай партийна организациин гол анхаралда байдаг болонхой. Аймагай бүхы ажахынуудта мяханай фермэнүүд эмхидхэгдээ. Үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ 2173 толгой эбэртэ бодо мал шахалгада табигдаһан байгаа. Байгша оной январь, февраль һарануудта шахагдажа байһан 1873 толгой эбэртэ мал гүрэндэ тушаагдаа һэн. Гүрэндэ тушаагдаһан малай толгой бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 264 килограмм гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 33 килограммаар дээгүүр болоо. Адууһа мал шахан таргалуулха хэрэгтэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой, Баян голой совхозой малшад һайн үрэ дүнтэйгөөр ажаллаһан байна. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагшад Гарма Очирович Ба... Очирович Ганжуров ... һалжа байһан 217 ... толгой бүриин шэгнүүр... 833 граммаар нэмэ... голой совхозой мал ... мажаб Чимитович ... Данзанович Данзанов ... гала байһан 320 толгой ... толгой бүриин шэгнүүр... 525 граммаар нэмэ... январь, февраль һара... дээрээ 300 толгой бодо... тушаагаа. Тэдэнэй 9... дундаһаа дээшэ хүс...

Аймагай колхоз бо... 1969 он соо хамта ... центнер мяха, 35 ... һү, 1030 центнер ноо... шаахаар хараална. 10... мал бүриһөө 80 туга... 76 унаган абтаха. ... малые бэлшээн, шахан... хүдэлмэри һайнаар ... тэ бодо малай толгой ... нүүрые дунда зэргээр ... мда, хониной — 32 ... адуунай шэгнүүрые 30... хүргэхэ зорилго табигд...

Энэ жэл соо адууһ... олоор баригдаха юм. ... эбэртэ малай байха 5 ... лай 4 байра, 1200 ... байлгаад, шахан тарга... 4 байра, 3000 хонин... байранууд баригдаж... тушаагдаха юм. Мал ... хүндэ хүдэлмэри ... лаар горитой юумэн ...

1969 ондо хараал... абаһан уялгануудаа ... дүүргэхын түлөө ай... ленна предприятинууд... лон совхозуудай ажал... социалис мүрысөөн ... гээр дэлгэржэ байна. ... рысөөндэ оролсоһон ... колхозник бүхэн эдэ... гээр ажаллажа, ... даабарие болзорһоонь ... жэ, багша Ленинэй ал... лай ехэ амжалтатайгаа... эрмэлзэнхэй.

Б. НИ...
КПСС-эй З...
райкомой ...

ПАРТИЙНА ХРОНИКО

БАРГАЖАН. Аймагай пропагандистнар нэгэ үдэрэй семинарта хабаадаба. КПСС-эй обкомой политическэ гэгээрэлэй байшангые даагшын орлогшо нүхэр Д. Д. Очиров түрүүшын хэшээл үнгэргэхэдөө, партийна пропагандын мүнөө үеын зорилго ба тэрэниие ойлгуулхадаа ямар методико хэрэглэхэ байһан тухай пропагандистнарта хөөрэбэ. Мүн эндэ КПСС-эй райкомой хүдэлмэрилэгшэ нүхэр С. А. Цыбиков политическэ гэгээрэлэй һуралсалда хабаадагшадай теоретическэ асуудалнуудые яажа өөһэдөө шудалха тухайнь, һуралсалай һүүлшын хэшээлнүүдые үнгэргэхэ тухай сугларагшадта элидхээ.

Ц. ГАРМАЕВ.

ХЯАГТА. Һаяхан КПСС-эй райкомой бюро дээрэ Наушки станциин партийна организациин хүдэлмэри шагнагдаба. Тус партийна организациин секретарь нүхэр Ю. С. Смольников партийна суглаа яажа үнгэргэдэг дүй дүршэл тухайгаа хөөрэһэн байна.

Партиин райкомой бюро Наушки станциин партийна организациин хүдэлмэриин дүй дүршэлые аймагай бүхы парторганизацинуудта хэрэглэхэ тухай шиидхэбэри абаба.

Г. ЦЫБИКОВ.

МУХАР-ШЭБЭР. «Коммунизм» колхозой томодхогдоһон һаалиин фермэдэ 4 коммунист хүдэлнэ. Партийна бүлэгые техник-үрэжүүлэгшэ, коммунист Г. Федоров хүтэлдэг юм. Тэрэ коммунист бүхэндэ партийна даабари үгэжэ байдаг. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүд арбан хоног бүридэ гаргагдажа, түрүү һаалишадта улаан тугхан барюулагдана.

Мүн фермын һаалишадай дунда зооветеринарна һуралсал һайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэ партийна бүлэг анхаралсана. Хэшээлнүүдынь хараалһан болзор соогоо үнгэргэгдэдэг болоо. Фермын коммунистнуудай эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлһэнэй ашаар мүнөө һаалишад Вера Антонова, Мария Барышникова, Теслева болон бусад аймаг соогоо түрүү ябалсана.

Б. ЖАМБАЛОВ.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

Алас-Дурна зүгэй хилын харуулай заставын сэрэгшэдэй габьяа тухай бүхы дэлхэй дуулаба. Ахалагша лейтенант Виталий Бубенинэй хүтэлбэрилдэг заставын хүбүүд байгша оной мартын 2-ой үдэр хилэ эбдэн ороһон Хитадай хорото этигээдүүдтэ шанга сохилто үгэжэ, манай газарһаа намнаһан байна.

Энэ үйлэ хэрэгэй болохын урда тээ энэ зураг буулгагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заставын начальник, ахалагша лейтенант В. Бубенин (зүүн гарһаа) хилын харуулай нарядта даабари үгэжэ байна.

ТАСС-ай фото.

Пензенскэ областиин «Белинсксельмаш» заводой бүтээн гаргаһан «СН-4Б» түхэлэй хартаабха таридаг машина хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй ажалда ехэ туһатай болонхой. Байгша ондо энэ заводой коллектив 22 мянган тиимэ машинануудые бүтээн гаргаха юм.

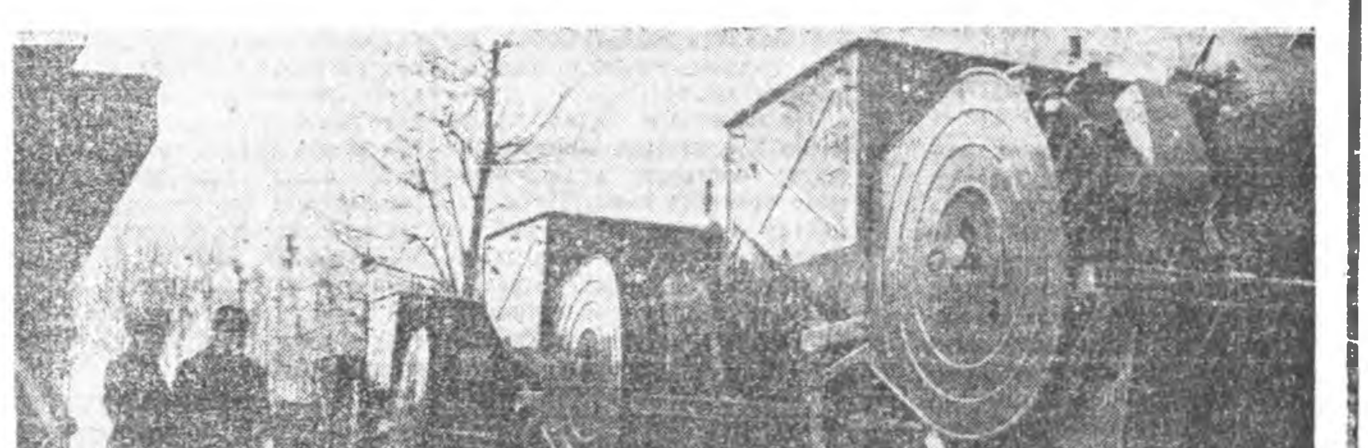

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхоз болон совхозуудта эльгээгдэхээ байһан хартаабха таридаг машинанууд.

ТАСС-ай фото.

ОЛОНОЙ ХҮСӨӨР ТУЙЛАГДАХА ХЭ...

Республикын ажалшадай техническэ эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ үнгэрһэн жэл зарим тэды илгаатай байгаа гэжэ тэмдэглэхээр. Тэрэ илгаань юуб гэхэдэ, уралан нарижуулагшад болон ухаалан зохёогшод В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойдо өөһэдынгөө бэлэг бариха, уралан нарижуулагшадай 8,5 миллион түхэригэй фонд байгуулха гэһэн мүрысөө үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлээ.

Табан жэлэй хугасаада 20 миллион түхэригэй алмалта хэхэ гэжэ тэдэнэр урдань хараалһан байгаа. Нёдондо энэ уялгаяа дахинаа хаража үзөөд, тэрэнээ 1970 оной октябриин нэгэ болотор дүүргэхэ байһанаа мэдүүлһэн.

Ленинскэ фонд байгуулха гэһэн мүрысөөнэй дэлгэрһэнһээ хойшо нэгэ жэл үнгэрбэ. Энэ хугасаада хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл нилээд дээшэлһэн, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ байгаа уралан нарижуулгын дурадхалнуудай тоо олошоРһон байна. 1967 онойхитой сасуулхада 720 мянган түхэригөөр ехэ алмалта хэгдээ. Тобшолон хэлэхэдэ, республикымнай уралан нарижуулагшад абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй тоо хэдэн зуугаад, мянгаад болонхой. Ленинскэ фонд байгуулха мүрысөөндэ шалгаржа ябаһан хэдэн түрүүшүүлэй нэрэ дурдамаар.

Шэлэй заводой уралан нарижуулагша Спицин 2000 түхэригэй алмалта үгэхэ дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ уялга абаһан аад, бодото дээрээ аяар 5,8 мянган түхэригэй арьбалалта хээ. Онохойн модоной баазын эдэбхитэйшүүл абаһан уялгаяа 1,5 дахин үлүүлэн дүүргэһэн юм. Галуута-Нуурай шахтоуправлениин түрүүшүүл Балалаешников, Гармаев гэгшэд хоёр жэлэй туршада хэхээр хараалһан ажалаа дүүргүүтэй болгобо.

РСФСР-эй габьяата уралан нарижуулагша, авиационно заводой мастер Гармаевай гаргаһан эдэбхи үүсхэлэй ашаар үйлэдбэриин хэдэн шухала асуудал шиидхэгдээ. Тэрэнэй табан дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 6,7 мянган түхэригэй алмалта үгэбэ. Тус заводой слесарь Зосин гансаараа 12 дурадхал оруулжа, тэдэнэйнгээ олониие үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ. Нүхэр Зосин хоёр жэлэйнгээ уялга холо үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Улаан-Үдын трикотаж нэхэлгын фабрикын продукци республика доторнай һайн мэдээжэ болонхой. Фабрикын түрүүшүүл үйлэдбэрээ нарижуулан һайжаруулхые ходо оролдожо байдаг. Эдэбхи үүсхэл гаргагшадай нэгэн мастер Тулуханова юм. Гоё һайхан трикотаж хубсаһа нэхэхэ, шэнэ зүйлэй продукци үйлэдбэрилхэ асуудалаар мастер ходо һонирходог. Тэрэнэй үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн дурадхал яһала олон юм. Мастер Тулуханова ноохон утаһа механическа аргаар гүрэхэ станок ухаалан зохёоһон, трикотаж хубсаһа янза бүреэр нэхэхэ дурадхал нэбтэрүүлһэн байна. Хоёр жэлэй хугасаада 3000 түхэригэй алмалта үгэхэ дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ уялгаяа үлүүлэн дүүргэжэ, 1970 оной даабаряар ажаллажа эхилээ.

Эдэбхи гаргагшадай дундаһаа нүхэр Ивановой нэрэ һайн мэдээжэ юм. РСФСР-эй габьяата уралан нарижуулагша, нарин сэмбын фабрикын токарь Иванов ганса хахад жэлэй туршада уралан нарижуулгын 11 дурадхал оруулаа. Энэ нүхэрэй гаргадаг оролдолго фабрикада ехэ аша туһатай. Технологическа түхеэрэлгэ хабсарган табигшадай нэгэн нүхэр Иванов ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ арга боломжо ходо хараалдаг. Түхеэрэлгэ һайнаар харууһалжа, заһабарилжа байһанай ашаар технологи нарижуулан һайжаруулагдана. Тэрэ табан жэлэйнгээ даабари холо үлүүлэн дүүргэжэ, 1970 оной түсэбөөр ажаллажа байна.

Республикымнай уралан нарижуулагшад экономическа талаараа аша үрэтэй, техническэ талаараа нарижуулагдаһан дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ гэжэ оролдоно. Промышленна предприятинуудай түрүүшүүлтэй хамта хүдөөгэй уралан нарижуулагшад аша туһатай ехэ хүдэлмэри хэдэг болобо. Ивалгын туршалгын үйлэдбэриин ажахыда ороохо сэбэрлэхэ поточно лини һаадгүй һайнаар хэрэглэгдэнэ.

Тус ажахын эдэбхитэйшүүл республика дотороо эгээл түрүүлэн ороохо термическэ аргаар сэбэрлэлгэ хэрэглэһэн байна. Уралан нарижуулагшад Астраханцев, Мокроусов, Сальников, Бояркин, Москвитин, Сальников г э г ш э д ороохо шэнэ аргаар сэбэрлэхэ технологическа лини зохёоһон юм. Тус ажахы тэрэ лини хүдэлгэжэ, үрэһэнэй бүхы ороохо саг соонь сэбэрлэдэг, бэлдэдэг болоо.

Борьёогой совхозой эдэбхитэйшүүл — слесарьнууд Волосатов, Гурулев, токарь Дымпилов, инженер Иванов, Саттаров гэгшэдэй бригада оньһожоруулмал түхеэрэлгэ бэлдэжэ, 10,5 мянган түхэригэй алмалта оруулаа. Баргажанай аймагай дүрбэн совхозой, гурбан колхозой дунда минеральна утэгжүүлгэ, ядохимикадуудые шэрэхэ, зүбөөр хадагалха арга хангаһан дурадхалые инженернүүд Гладышев, Бреславский, Захаров оруулаа. Энэ арга хэрэглэһэнэй ашаар үшөө 5 мянган түхэригэй арьбалалта хэгдэһэн байна.

Уралан нарижуулагшад үйлэдбэриин олон асуудал шиидхэхэ, техническэ дэбжэлтэ түйлахa хэрэгтэ ехэ туһа нэмэри оруулалсана.

Урзанда жэлэйхитэй сасуулхада үнэтэ олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, олохон предприятинуудта экономическа һайн үрэ дүн туйлагдаһан байна. Зэдын вольфрам-молибденэй ... Галуута-Нуурай ш... «Забайкаллес» комби... хозтехника» нэгэдэл... линстрой» трест, ... министерствын пред... хынууд хамта дээрээ ... нүүдһээ һураггүй ех... үгэхэ дурадхалнуудые... дээ нэбтэрүүлээ.

Уралан нарижуулг... нуудай удха шанар ... нөө жэжэ бэшэ, ха... риин эгээл шухала ... шиидхэгдэдэг болоо. ... жэлэлгэ, туршалга ... бүлэгүүд эмхидхэгд... нарижуулагшадай эм... дэлмэри толгойлдог, ... ямар дурадхалнуудые ... нэбтэрүүлхэ тухай ... байна.

Туйлагдаха арьбал... тодорхойлһоной һу... нормо хубилгаха, ма... териал, электрын ал... маха тухай дахинаа ... дэнэ.

Үнгэрһэн жэлэй ... дээрээ һайн байба. ... дуу, дутагдалай бии ... элирүүлэгдээ. «Пти... тын, кинофикациин ... ой модоной ажахы... вын болон коммуна... министерствын пред... уралан нарижуулг... муугаар эмхидхэгд...

В. И. Ленинэй 100 ... хүндэлэлэй мүрыс... жэлээ ябажа байнха... туйлагдаһан амжал... оной үрэ дүндэ н... үзүүлхэ юм. Агуухэ... энэ жэлдэ ехэ хү... абаһан уялгаяа үлү... шадаа һаа, тусхай ф... ха зорилго амжалт... хэгдэхэ байна.

Н. М...
ВОИР-ай област...

БАЯН ГОЛОЙ БЭРХЭШҮҮЛ

Баян голые яахадань Баян гол гээб?

Ямаршье ган гасуур, бордоһотой хүйтэн сагта баян дэлгэр байдаг нютаг һэн туладаа иимэ нэрэ абаһан байжа магад.

Али хойто хүбшын хабшал хүндынүүдһээ эхи абадаг дундаршагүй аршаан уһатай Хан Жаргалан, Жаргаланта, Баруун Шүбэгэ, Хахирай гол гэжэ горхолтой хадаа иимэ нэрэтэй болоо юм гү, бү мэдэе. Тэрэ урда сагһаа уг залгаламжалһан нэрэтэй нютаг юумэл даа.

Баян гол тоосхон Үдын совхозой гурбадахи отделениин түб һуурин. Алдар солоёо дуудуулдаг габшагай бэрхэ, түрүү зэргын хүдэлмэришэдөөр олон лэ хадаа Баян гол гээд нэрлүүлээ ёһотой гэжэ һанагдагша.

Үнэхөөрөөшье тиимэ бэрхэшүүл эндэ яһалатье олон даа. Энэ һайхан нэрэтэй нютаг үрэжэлтэ сабшалан, хадалангаар угаа баян юм. Тэрэ баялигые ажалша зон шанаржуулжа, һайжаруулжа, эрхим һайн ургаса абажа байдаг. Луговодуудай оньһожоруулагдамал звеное Нима Бадмаев тэндэ толгойлон хүтэлдэг. Нима Бадмаев үнэнэй коммунист хүн.

Мал ажал дээрэ хэд хүдэлмэрилнэб гээ һаа, бэһал эрхим гүүлһэн алдартай олон коммунистнуудые тооложо шадахабди. Тиигэдшье отделениин партийна эхин организациин бүридэлдэ ородог 30 коммунистнуудай 24-ниинь совхозой үйлэдбэри дээрэ сэхэ хүдэлдэг юм. Эдэ хорин дүрбэн хүнүүдэй 15-ниинь малшад. Эрхим малшад. Эндэ эхэ хонидой хоёр томо һүрэг үбэлжэжэ байнхай. Тэдэниие коммунист-бригадирнууд Бато-Мунко Цыденов, Батор Цыбиков гэгшэд даадаг.

Эхэ хонидой гурбадахи һүрэгые аяар холын Ставропольһаа зөөжэ ерэһэн Виктор Якушев Жаргаланта нютагта харууһалжа байдаг. Тиихэдэ эхэ хонидой дүрбэдэхи һүрэгые коммунист Пунсык Шойропов даанхай. Түглэдэ үбэлжэлгэеэ барахаяа байна. Табадахи һүрэгынь коммунист В. Недорезов даажа абанхай.

Холын Буряад орондо аяар Ставропольһаа зөөжэ ерэһэн Виктор Якушев ерэн сасуу хонишон боложо хүдэлхэдөө, нютагай бэрхэ малшадһаа заашье дутуугүйгөөр ажаллана. Тэрэ 559 толгой хонидые харууһалдаг. Нёдондо 100 эхэ хонин бүхэнһөө 87 хурьга түлжүүлээ. Толгой бүриһөөнь 2,8 килограмм ноохо хайшалхын орондо гурбан килограмм ноохо абажа, 16,7 центнер ... ноохо гүрэндөө туша... нөө жэлдэ энэ хони... бүри ехэ байхаар һүр...

Имагтал бэрхэ хони... ажалай ашаар Баян ... хони үдхэхэ гүрэнэ... жэлдэ дүүргэдэг. ... отделени 1967 оно ... хонидтой байха түсэб... шахуу толгойгоор ... бшуу. Үнгэрһэн жэлэ... амжалтатайгаар дүү...

Гадна хониной ... дээшэлүүлхэ зорилго... жаруулха хүдэлмэри... Нэгэдэхи классай ... той хонидой хоёр һүр... Эдэ һүрэгүүдтэ мянга... хонид харууһалагдаа...

Хонишод малаа һ... таргалуулаад, 1508 ... нүүрынь нэмэхэ ... цент дүүргэбэд.

Баян голой бэрхэ... рэгөө улам үдхэжэ, ... ашаг шэмые бүри ... һэн зорилгодо хүрэ...

Ж. ...
худөө...
Хоринн аймаг.

Москваһаа мэдээсэнэ

ҺОНИН УУЛЗАЛГА

КПСС-эй Московско горком ба обкомой политическэ гэгээрэлэй байшанда партиин ЦК-гай дэргэдэхи Партийна дээдэ һургуулиин хоёрдохи курсын бүлэг һурагшад сугларба. Тэдэнэй дунда манай Буряадай АССР-һээ һуража байһан М. Н. Шодонов, М. Н. Жарков болон бусад бии.

«В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлэдхэлэй үедэ Московско областной партийна организациин ябуулха үзэл сурталай хүдэлмэри тухай» элидхэл КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша М. П. Щетинина хэһэн байна.

Агуухэ Ленинэй ойн угтамжын бэлэдхэлтэй дашарамдуулан, партийна организацинуудай ниитэ политическэ хүдэлмэри яажа эмхидхэн ябуулдаг тухай КПСС-эй Балашихинска горкомой секретарь Н. Б. Жукова хөөрэбэ. КПСС-эй ОК ба МГК-гай политическэ гэгээрэлэй байшангые даагша Г. Н. Ворожейкина пропагандистнарта туһалдаг дүй дүршэл тухайгаа хэлэһэн байна. Тэрэнэй һүүлээр айлшад консультантнуудай, кабинедүүдэй хүдэлмэритэй танилсаа.

Иимэ аяншалга һургуулиин партийна байгуулалтын кафедра эмхидхээ.

П. БАИРОВ,
КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи ВПШ-гай һурагша.

А. УЛАНОВ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор.

УРАН ЗОХЕОЛОЙ ШЭНЖЭЛЭЛ ХАНГАЛТАТАЙ ГУ?

…уран зохёолшод, зохёол … литературна критикшад болон бүхы оло… уран зохёол шэнжэлэ… ямар байһан тухай … хэлсэхээр болоо гэжэ …һэ, байгша һарада …ые угтуулан, би нэгэ …гөө һанамжануудые …лэнтэйб.

…мэдэһээр, буряад со… …урын үндэһэ һуури та… …л арадайнгаа баян хэ…, эрхим һайн зохёол… …хэдэ эхэ ядалдадаг… Юундэб гэхэдэ, аман …нуудай дүршэл шудал… …рин тиихэдэнь зохёол …дэлмэрнин талаар дүр… байһан дээрэһээ, мүн … боложо түрэл хэлэн… …о үгэнүүдэй, нугалба… …терминүүдэй үшөө бич… …шалтагаалан, Буряад… …ратурна критикэ уран …үлдэ хүгжэжэ эхил… …һэн буряад литера… …тэй болохын тула …ын дэлхэйн арадуудай …нуудые шэнжэлһэн …тэй танилсаха, уран … жама ёһонуудые …ынгөө үндэһэ яһа… …лой маягые ойлгон, … түрэл хэлэн дээрээ ха… …даха ёһотой байгаа. …ад литературна крити… …он бүрилдэхэ замые … шэнжэлэл хэжэ эхил… Юундэб гэхэдэ, ал… болохо байгаа. Жэшээнь, дүшөөд-табяад онуудай үеэр М. П. Хамгановай бэшэһэн статьянуудые абажа харабал, буряад совет литературын бэеэ олон хүгжэхэ замые эхэ гүйхэнөөр, дутуугаар шэнжэлһэн байхаһаа гадна, зохёолшодые хоёр янза болгожо хубааһан байха юм. Тэдэ статьянууд доторнь Х. Намсараев, Ц. Галсанов, Н. Балдано, Ж. Тумунов гэгшэд оройдоо дутагдалгүй зохёолнуудые бэшэдэгээр, харин Солбонэ Туяа, А. Бальбуров, С. П. Балдаев гэгшэд ангиин дайсад, империализмын тагнуулшад болгогдожо харуулагдаһан байха юм.

Ингэжэ нүхэр Хамганов өөртөө һанаһанаа үндэһэлхын тула тус зохёолшодой бүтээлнүүд сооһоо тон хэрэгтэйхэн лэ баримтануудаа түүжэ статьядаа хэрэглэдэг байгаа. Тингэжэ үнэн юумые худал болгоһон, худал юумые үнэн болгоһон байха юм. Тэдэ статьянуудынь Буряадай түрүүшын зохёолшодто (Х. Намсараев, жэшээнь) арадай аман үгын зохёолой нүлөөлһэн үүргые, мүн зохёолшодой өөрын түхэл маягые тоонгүй бэшэгдэһэн байдаг һэн.

Уран зохёолые нимэшүүгээр шэнжэлхэдэ, гансал хохидолһоо ондоо юумэн болодоггүй байгаа. Тиимэһээнь табяад оной үеэр буряад уран зохёолой мүндэлэн хүгжэһэн замые зүбөөр, ёһотоор харуулха марксистско-ленинскэ хараа шугамтай шэнжэлэл хэрэгтэй болоһон байна. Буряадай уран зохёол хадаа бэлээр бүрилдэн тогтониржо, өөрын нюуртай болоогүй, харин хүшэр хүндэ тэмсэл соогуур, агуу ехэ ород ба дэлхэйн эрхим зохёолнуудай нүлөөн доро, имагтал социалис реализмын замда ороһонойнгоо ашаар, ёһото партийна хэрэг боложо шадаһан дээрэһээ бүхэсоюзна дэлисэтэй, арадта туһатай зэбсэг болоһон байна. Литературна критикэ эдэ бүгэдые харуулха ёһотой байгаа. Тингэжэ 1959 ондо «Буряад совет литературын түүхэ тушаа очеркнууд» хэблэгдээ һэн. Тэрээн дотор дээрэ дурсагдаһан асуудалнууд харуулагдаһан байбашье, үшөөл һанаһанда хүрөөгүй үлэшоо бэлэй. Буряад совет литературын мүндэлэн хүгжэхэ хэрэгтэ Ц. Дон, Д. Дашинимаев гэхэ мэтэ ехэ зохёолшодоймнай оруулһан үүргэ харуулагдаагүй байһан юм. Тиимэһээнь тус «очеркнуудай» удха шанарые һайжаруулха хүдэлмэри саашадаа үргэлжэлһөөр. Жамсо Тумуновай зохёолнуудаар Ц-А. Дугарнимаевай монографи, Мунко Саридак тухай И. Кимэй статьянууд, С. Туяа. Ц. Дон гэгшэдэй зохёолнуудаар Г. Туденовэй шэнжэлэлнүүд, бурлад шүлэг, прозо, зүжэгүүд тухай В. Найдаков, В. Махатов, А. Соктоев гэгшэдэй статьянууд хэблэгдэһэн байна.

Бүлэг авторнууд 1967 ондо «Буряад совет литературын түүхэ» бэшэжэ хэблэбэ. Энэ ном дотор түрэл литературымнай мүндэлэн хүгжэһэн харгы зам хүсэд һайнаар харуулагдаһан байна. Буряад литература тухай тэрэнэй эхэ үндэһэ дурсангүй хэлэжэ болохогүй. Тиимэһээ «Түүхэ» дотор буряад арадай аман зохёолой туйлалтанууд, бэшэмэл зохёолдо үзүүлһэн тэдэнэй нүлөө, мүн ородой ба дэлхэйн элитэ зохёолнуудай нүлөөн ехэ зүбөөр, баримта түгэлдэрөөр бэшэгдэһэн байна. «Буряад совет литературын түүхэ» тиигэжэ буряад литературна критикын, шэнжэлэлэй бии болоһые гэршэлбэ гээшэ. Энэ ниитэ гүрэн түрын удха шанартай хэрэг. Илангаяа уран зохёолшодто саг түрынгөө гол шэнжые, социалис реализмын жама ёһые, коммунизмын гэрэлгэ ерээдүйе ойлгон, арадтаа туһатай зохёолнуудые бэшэхэдэнь тэрэнэй сэгнэгдэшэгүй ехэ туһатай байханьдамжаггүй.

Уран зохёол шэнжэлхэ хүдэлмэриин ингэжэ научна үндэһэтэй болгошодо адляар арадай аман үгын зохёолнуудые шэнжэлэлгэ мүн лэ һайжарһан байна. «Гэсэрые» шэнжэлхэ хүдэлмэримнай тусгаар эрдэм боложо хүгжөө гэхэдэ алдуу болохогүй. Е. В. Баранникова буряад үльгэрнүүд, Г. О. Туденов буряад шүлэгэй найруулга тухай научна удха шанартай шэнжэлэлнүүдые бэшэһэн. Тиихэдэ буряадуудай урданай дуунууд тухай М. Н. Тулохоновой һонирхолтой зохёол үшөө толилогдоодүй байна. Ямаршье арадай уран зохёолой хүгжэлтэ хадаа зохёолшодойнь түрэл арадайнгаа аман үгын зохёолнуудые зүбөөр хэрэглэжэ, тэрэнһээ һургаал абажа шадаһанһаа дулдыдаһан байдаг гэжэ А. М. Горький хэлэһэн. Нээрээшье, Эсхил, Боккачио, Сервантес, Гёте, Пушкин, Некрасов, Толстой, Роллан, Горький, Шолохов мэтын элитэ зохёолшодой бүтээлнүүд имагтал тэдэнэй арадай бэлигһээ мүндэлһэн байдаг бэшэ гү? Буряад литературынгаа эрхим зохёолнуудые — Х. Намсараевай «Тиимэ байгаа» гэһэн рассказууд, Ч. Цыдендамбаевай «Банзарай хүбүүн Доржо», Д-Р. Батожабайн «Төөригдэһэн хуби заяан» гэжэ романууд, Н. Балданогой «Энхэ Булад Баатар», Ц. Шагжинай «Будамшуу» гэжэ зүжэгүүд болон Н. Дамдиновай поэмэнүүдые, Д. Улзытуевай шүлэгүүдые — абаад харабалнай, буряад арадай аман үгын зохёолнууд тухай заатагүй һануулдаг лэ! Энэ хадаа түрэл уран зохёолоймнай зүб харгыгаар хүгжэжэ ябаһые гэршэлнэ. Тэрэнэй саашанхи амжалтанууд хадаа һаяхан мүндэлэн, бэеэ оложо байгаа буряад литературна критикэдэ туһа нэмэри болохонь лабтай.

Ингэжэ хэлэһэнэй һүүлээр бидэ үндэһэн буряад, бэеэ дааһан литературна критикэтэй болохо дүтэлөөбди гэжэ хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Энээниие Ц-А. Дугарнимаев, В. Ц. Найдаков, А. Б. Соктоев, Г. О. Туденов гэгшэдэй шэнжэлэлнүүд, Н. Дамдинов, Ч. Цыдендамбаев гэхэ мэтэ уран зохёолшодой статьянууд гэршэлнэ. Буряад зүжэг тухай В. Найдаковой, прозо тухай А. Соктоевой, шүлэг тухай Г. Туденовэй статьянууд дотор уран зохёол бүтээлгын жама ёһонуудай, гоё һайханай, хэлэнэй асуудалнууд научна ёһоор үндэһэлһэн, буряад литературын хүгжэлтын замуудые, гол дутагдалнуудые зүбөөр харуулһан байдаг. Тэдэнэр статьянууд дотороо уран зохёолой партийна хараа шугамые, социалис реализмын жама ёһые хамгаалдаг, буряад литературынгаа үндэһэн арадайнгаа удхатай байхын түлөө тэмсэдэг.

Гэхэтэй хамта литературна критикэ хадаа буряад уран зохёолой үндэһэн нэгэ хубинь мүн гэжэ тэмдэглэхэ зэргэтэйбди. Тингэбэшье тэрэ хадаа түргэн хүгжэжэ ябаа уран зохёолнуудаа хүсэнэгүй. Уран зохёолой һүүлэй үеын туйлалтанууд болон дутагдалнуудта саг соогоо харюу үгэнэгүй, уран зохёолшод критигүүдэй үгэнүүдтэ анхаралаа хүсэд хандуулдаг үшөөл болоодүй. Буряад шүлэгэй, рассказай, повестьнуудай хэлээр шэнжэлэлнүүд хомор, уран зохёолдо шаргүй, удха муутай, уран һайханайнгаа талаар ахир зохёолнуудай бии болоходо, тэдээндэ шанга сохилто үгтэнэгүй, тиимэһээ буряад уран зохёолоймнай шанар юрэнхы дээрээ һула, дундаһаа доогуур болошохоёо һанана. Илангаяа хүдэлмэришэн ангиин буряад түлөөлэгшэд тухай зохёолнуудай хомор байһан ушар критигүүдэй һэргымжэлхээр хэрэг аад, юундэшьеб тоогдоногүй. Ч. Цыдендамбаевай «Соном Гармаев» гэжэ поэмэһээ ондоо шэнэ зохёол энэ темэдэ һүүлэй үедэ бэшэгдээгүй гэжэ һанаһаб. Теэд энэ зохёолшье критигүүдтэ тоогдонгүй үлэшоо гэхэдэ, алдуу болохогүй байха. Гадна Б. Мунгоновой «Харьялан урдаа Хёлгомнай» гэжэ романтай тэнсэмэ гү, али үлүү һайн зохёол мүнөөнэй хүдөөгэй темэдэ бэшэгдэнэгүй. Энэ асуудалаар һонирхолтой хөөрэлдөөн критигүүдэй дунда хэблэлдэ болохоор ха юм.

Ч. Цыдендамбаевай «Банзарай хүбүүн Доржо», «Түрэл нютагһаа холо», Д-Р. Батожабайн «Төөригдэһэн хуби заяан», Ж. Тумуновай «Нойрһоо һэриһэн тала» гэхэ мэтэ романууд, мүн бусадшье зохёолнууд дотор ород буряад арадуудай хоорондохи аха дүүгэй нүхэсэл, хани барисаан ехэ һайнаар харуулагдаһан. Теэд энэ темэдэ манай критигүүд, шэнжэлэгшэд үшөөл анхаралаа хандуулаагүй байһаар. Гадна критигүүд болон шэнжэлэгшэд уран зохёолшодшье өөһэдөө һүүлэй үедэ бэшэгдэһэн шэнэ номууд тухай саг соогоо һанамжануудаа хэлэдэггүй байна. Тиимэһээ нимгэхэншье һаа, олоной анхарал татаһан, мүн татамааршье уран зохёолой номууд тоогдонгүй, хэблэл болон тунхаглагдаха ёһотой газартаа дурдагдангүй үлэшэнэ.

Эдэ бүгэдэ, мүн бусадшье дутагдалнууд тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэхэ аргагүй байһан дээрэһээ бусад критигүүд, шэнжэлэгшэд мүнөө болохоёо байгаа Буряадай уран зохёолшодой VI съезд дээрэ һанамжануудаа хэлэхэ бэзэ, съезд тус асуудалда анхаралаа хандуулха бэзэ гэжэ найданаб.

МАНАЙ ПОЧТО

…үнгэрбэ. Сабшалан, бэлшээри һайжаруул… …һара соносхогдоод, ехэ хүдэлмэри хэгдэ… Республикын колхоз, совхозуудта тусхай …ловууд байгуулагдажа, һайрамай уһа …жэ эхилһэн тухай мэдээсэл статьянууд … үдэр бүри шахуу абтана. Мартын 15-… …һон энэ болзор соо хүдөө ажахынуудай …шээриие һайжаруулха талаар ямар хүдэл… …э эхилһэн тухай хүдөө бэшэгшэднай тэ… … мэдээсэнэ. Хабарай тарилгада бэлэдхэл …ай бригаданууд республикын редакцинуу… …хэгдэжэ, колхоз, совхозуудай бэлшээ… … дээрэ эмхидхэжэ байһан хүдэлмэриин …нуудые элирүүлжэ эхилээ. Тус асуудалаар …дэй эльгээһэн олохон мэдээсэл газетэдэ… …доо. Тэдэнэй дундаһаа С. Климов (Хяагта), … (Сэлэнгэ), Б. Жамбалов (Мухар-Шэбэр), … (Хори) болон бусадай нэрые дурдамаар. … хабарай тарилгада бэлэдхэл, малай … …ээр үнгэржэ байһан тухай олон тоото …нууд абтажа, газетэдэ толилогдоо. Тиихэдэ …-да үнгэргэгдэһэн нютагай Соведүүдэй һун… …бэшэгүүд олоор абтажа, газетэдэ толилог… …н. Ерэһэн материалнуудай дунда нютаг ну… … бүтээсэтэ ажалаараа суурхаһан ажалша…, таряашад тухай, мүн тэдэнэрэй ажал … зураглал, репортажнууд газетэдэмнай ходо …айгаа.

…а ерэһэн эдэ олон бэшэгүүд «Арадай хинал…», «В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй …нэй ордэнто», «Партийна, профсоюзна …», «Юрын хүн тухай хөөрөөн», «Ажахын ре… …бэелэл», «Буряадай уран зохёолшодой …гтуулан» гэһэн гаршаг доро толилогдоһон …

…һарада манай редакци хүдэлмэришэн, хү… …һээ 600 гаран бэшэг абаа. Тэдэнэй олон… …о толилогдоһон байна. Үдэр бүри редакцида … бэшэгүүдэймнай дунда ажахынуудтахи …нуудые шүүмжэлһэн статья, корреспонден… …эй зариманиинь газетэдэ толилогдоһон, … хэмжээ абахын тула зохисотой, эмхи зур… …ын хүнүүдай хүтэлбэрилэгшэдтэ эльгээгдэ… Газетэдэ толилогдоһон шүүмжэлхы коррес… …ньнуудай мүрөөр ямар хэмжээнэй абтаһан тухай уншагшадтаа мэдээсэжэ байгаабди. «Түрэһэн үдэр… малгай хулгайлагшад» гэһэн корреспонденци февраль һарада манай «Будамшууда» толилогдоһон байгаа. Зоргоороо болоһон Лощенков, Болонев, Хромых, Скворцов гэдэгүүдэй хүнэй малгай булляжа абаад, олзоёо ресторанда орожо хубаалдадаг тухай тэндэ хэлэгдэһэн юм. Хүнгэн олзо бэдэрэгшэд тиигэжэ ябаһаар хуулиин урда зогсохо баатай болоһон. Улаан-Үдын Октябрьска районой арадай сүүдэй шиидхэбэриин ёһоор, эдэ этэгээдүүд хэдэ хэдэн жэлээр эрхэеэ хаһагдаһан байна.

Совет-хитад хилэ дээрэ Пекинэй засагаархидай хэһэн хорото муухай ябуулгануудые буруушаажа байһанаа мэдүүлһэн уншагшадаймнай бэшэгүүд үнгэрһэн һарада редакцида абтажа, «һүйдхэлтэ аашa гаргагшадта хараал шангэг!» гэһэн гаршаг доро толилогдоһон байха.

Манай газетын эдэбхитэд нютагтаа боложо байһан һонин тухай, ажалша бэрхэ малшад, таряашад болон бусад мэргэжэлтэдэй туйлаһан амжалтые магтаһан бэшэгүүдые олоор эльгээһэн байна. Тэдэ материалнуудаар тусхай хуудаһан зохёогдожо, уншагшадай анхаралда табигдаһан байха. Тэрэшэлэн редакцида ерэһэн бэшэгүүдэй дунда Захааминай «Победа» колхозой Дархинта нютагай малшан Дымпилов, Цахир нютагһаа — Шоёнов, гүрэнэй автоинспекциин ахалагша инспектор Толокнова, Баргажанай аймагай прокурор Сосов гэгшэдэй һонирхолтой статьянууд бии.

Суббото, амаралтын үдэрнүүдтэ гаража байдаг «Шэхэнэй шэмэг, нюдэнэй хужар», «Амаралтын үдэрэй хуудаһан», «Хонхо» гэһэн тусхай хуудаһануудта толилогдоһон һонирхолтой материалнууд уншагшадай зүгһөө һайшаагдана. «Будамшуу», «Халаахай» гэһэн гаршаг доро малай үбэлжэлгын, худалдаа наймаанай хүдэлмэридэхи дутуу дундануудые элишэлһэн шүүмжэлхы удхатай бэшэгүүд ороно.

Хабарай хоёрдохи һарын гараһаар хэдэн хоног үнгэрбэ. Тарилгада бэлэдхэл түргэдхэхэ харюусалгатай үе оробо. Тиимэһээ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, механизаторнууд эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха ушартай болоно. Ушар иимэһээ түл абалга, хабарай тарилгада бэлэдхэлгын үедэ габшагай бэрхээр ажаллагшадые магтаһан, мүн ажал хүдэлмэри дээрэхи дутуу дундануудые элирүүлһэн статья, корреспонденцинүүдые бэшэжэ байхыень редакци уншагшадтаа хүсэнэ.

КОЛХОЗДОО ТУҺАЛНА

Толтойн дунда һургуулиин комсомолшууд, пионернүүд хэшээлэйнгээ һүүлээр түрэл колхозойнгоо хонишод, малшадта ошожо, ажал хүдэлмэридэнь хамһалсадаг заншалтай. Тиин һаяшаг бүлэг һурагшад Хуурай-һубагай һаалиин гүүртэ ошожо, улаан булангыень уран гоё зурагуудаар, уряа лозунгнуудаар шэмэглэжэ, ханын газетэ гаргаһан байна. Үшөө тиихэдэ малайнь байра сэбэрлэсэжэ, түлеэень бэлэдхэлсээ юм.

Харин нүгөөдэ, 8-дахи, 9-дэхи классуудайнь һурагшад таряанай тоот дээрэхи хүрэнгын орооһо арилгажа амбаартань оруулалсаад, тэндэхи ажалшадта һонирхолтой концерт наада харуулһан байна.

Б. БИРБАЕВ.

Түнхэн.

ХАРГАНААГАЙХИД ЭРХИМЛЭЭ

Улаан-Үдын аймагай һургуулинуудай уран һайханай бүлгэмэй харалга һаяхан үнгэргэгдөө. Эндэ Харганаагай найман жэлэй һургуулиин ахалагша пионервожата К. М. Орловагай хүтэлбэрилдэг уран һайханай бүлгэмые онсолон тэмдэглэхээр. Ушарынь гэхэдэ, тус һургуулиин һурагшад жэл бүри түрүү һуури эзэлжэ шагнагдадаг юм. Тиин эдэнэр мүнөөшье һайн бэлэдхэлтэй байһанаа харуулжа шадаа. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулжа эндэхи һурагшадай бэлэдхэһэн литературно-уран һайханай монтаж харагшадай анхарал татажа, эрхим сэгнэлтэдэ хүртөө. Тиихэдэ 8-дахи классай һурагша В. Поздняковой ирагуу гоёор дуулаһаниинь олондо һайшаагдаа.

Тэрэнһээ гадна эхилэн бэшэгшэ, эдир шүлэгшэдэй нэгэн Г. Будаева өөрынгөө зохёоһон «Космос» гэжэ шүлэг буряад хэлэн дээрэ уран гоёор уншажа, мүн лэ эрхим сэгнэлтэ абаа. Галя 5-дахи класста һураһаа эхилжэ өөрынгөө зохёоһон шүлэг уран гоёор уншадаг.

Ц. БАДМАЦЫРЕНОВА,
Харганаагай дунда һургуулиин буряад хэлэ ба литературын багша.

НЮТАГААРХИДЫНЬ ДЭМЫ МАГТААГҮЙ

Зэдын аймагай Доодо-Тори нютагтахи арадай дружина магтаалтай болоһоор үнинэй. Сомоной Совет, милици, бэшэ эмхи зургаануудтай бата харилсаа холбоо байгуулжа, дружинын штаб ниитын журам эбдэгшэдтэй, гэртээ хэрэлдээ, наншалдаа гаргагшадтай шангаар тэмсэдэг.

Эндэхи арадай дружинын бүридэлдэ 42 хүн ороно. Тэдэнэй хахадынь — коммунистнар ба комсомолшууд юм. Дружинын штабые 7 хүн хүтэлбэрилнэ. Жэшээлхэдэ, штабай начальнигаар БурАССР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ, Ториин соёлой байшангай директор М. Г. Ахмадулин хэдэн жэлэй туршада хүдэлнэ. Хэды сүлөөгүй байбашье, Михаил Григорьевич бүхы хүсэ шадалаа энэ ниитын хэрэгтэ хубаалдажа, дружиннигуудай хүдэлмэри шадамар бэрхээр ябуулна. Мүн Ф. П. Осколков, Н. Я. Савельева, А. Л. Черняева, дружиннигууд А. Е. Зайцев, В. И. Сергеев, Г. И. Кузнецов болон бусад зоной һайшаал, магтаалда хүрэхөөр хүдэлнэд.

Штаб бүхы хүдэлмэреэ түсэблэдэг. Ороһон гүйлта, гомдол бүхэниие нарин нягтаар шалгажа үзөөд, зохихо хэмжээнүүдые сагсоонь абхуулдаг. Ниитын гурим эбдэгшэдые дружиннигууд штабтаа дуудан асаржа, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг.

Эндэхи арадай дружинын штабай ниитын эмхинүүдтэй нягта холбоотойгоор хүдэлжэ байһанай ашаар Доодо-Тори, Шартыкей нютагуудта гэмтэ ябадалнууд үсөөн ушардаг болоо.

В. КЛОЧИХИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү һаалишадай нэгэн Бутыд Найданова.
А. КНЯЗЕВАЙ фото.

…АДЫН КОММУНИСТНУУДАЙ СЪЕЗД

… ТАСС-ай корр. В. Ни… … дамжуулна:

… Коммунис партиин XX … …ин 4-дэ эндэ нээгдээ, …ой бүхы провинцинууд… 150 делегат хабаадана.

…циональна түрүүлэгшэ … съездые нээхэдээ, амар… …тобшохоноор хэлээ.

… генеральна секретарь …тан элидхэл хээ. Тэрэ … резолюциин проектые …хэдэ табиһан байна.

…ын байдал тухай тогто… …ние хубилгахын тулада …ор үндэһэн ехэ шэнэд… … хэхэ шухала гээд …үүлээ. Имагтал хүсэн …ическа хүдэлөөн нимэ… …хүргэжэ шадаха байна. … демократическа, моно…, харша, империализмда … байха, тэрэниие хү…, …аги толгойлхо ёһотой.

…дын асуудалнуудта … Каштан США-гай им…, …үүтэйгээр империалис … Вьетнамда. Дүтын Зүүн …ада, Латинын Америкэдэ, … байһан ээрхэг ту…, …ануудые бодото жэ… …шэлээ. Эб найрамдалай, эрхэ сүлөөгэй, арадуудай аюулгүй байдалай хэрэгтэ, демократи ба социализмын хэрэгтэ эдэ ээрхэг түримхэй ябуулгануудай ямар ехэ аюултай байһыень харуулаа. НАТО гэжэ сэрэгэй бүлэглэлдэ Канадын саашадаа хабаадалсалга, США-тай тэрэнэй баталһан сэрэгэй хэлсээн, США-да ракетэдэ эсэргүү хэмжээнүүдые абаха шэнэ программа Канадада ехэ аюултай гээд тэрэ тусгаар онсолон тэмдэглээ.

Эб найрамдалда дуратай демократическа бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэлые бэхижүүлхэ, хамагай түрүүндэ социалис оронуудай, бүхы дэлхэйн коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай нэгэдэлые бэхижүүлхэ шухала байһан тухай элидхэлшэ тэмдэглээ.

Маоистнуудай харата ябуулгануудые Канадын Коммунис парти буруушаана гээд У. Каштан тэмдэглэһэн байна.

Забһарлалгын һүүлээр делегадууд политическэ элидхэлые зүбшэн хэлсэжэ ороо.

Аха дүү коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудһаа, тэрэ тоодо Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедһээ абтаһан амаршалгын бэшэгүүд съезд дээрэ уншагдаа.

…дад хотодо Танигдаагүй солдадта зорюулан табигда…
ТАСС-ай фотохронико.

ДҮРБЭН ГҮРЭНЭЙ УУЛЗАЛГА ТУХАЙ КОММЮНИКЕ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Дүрбэн гүрэнһөө ООН-ой дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэдэй уулзалга тухай коммюнике эндэ толилогдоо:

«Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан ёһоной политическэ гуримшуулга хэхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө яажа туһалха тухай асуудал хаража үзэлгые эхилхын тулада Франци, СССР, Нэгэдэмэл королевство ба США-гай зүгһөө ООН-ой дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэд апрелиин 3-да Франциин түлөөлэгшын ажалладаг байшан соо уулзаа. Аюулгүйн Соведэй 1967 оной ноябриин 22-ой резолюцида үндэһэлэн тэдэнэр тус асуудалда хандана, энэ резолюциие хүсэдөөр ойлгоно, дэмжэнэ. Мүн элшэн сайдай Яррингын түлөөлэлгын зургааниие дэмжэдэг байһанаа тэдэнэр лаблаа.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал шахардуу шанга болонхой, тэрэниие яаралтайгаар шиидхэхэ хэрэгтэй. Энээнһээ уламжалан, уласхоорондын эб найрамдал ба аюулгүй байдалда түбэг тохёолдуулжа болохогүй гээд дүрбэн гүрэн хэлсээ. Тэдэнэр асуудалые сэхэ хэлсэжэ, ямар талаарнь адли һанамжатай байһанаа элирүүлжэ ороо. Түргэнөөр амжалта туйлаха тухай тэдэнэр бултадаа һанаагаа зободог байна. Энээн тухай ООН-ой генеральна секретарьта хүсэдөөр дуулгагдаха. Эдэ зүбшэлнүүд хаамалаар, нюуса шэнжэтэйгээр үнгэргэгдэхэ. Энээндэ хабаадажа байһан таланууд хододоо холбоотой байха. Удаадахи уулзалгань апрелиин 8-да болохо юм.

ФКП-гэй секретариадай уряа

ПАРИЖ. (ТАСС). Ороной нютагай захиргаанай байгууламжые хубилгаха ба сенадые хубилгаха талаар болохоёо байһан асуултада эсэргүүсэжэ дуугаа үгэхын түлөө кампани үнгэргэхын тулада мүнгэ зөөри суглуулжа эхилхыень Францийн ажалшадые француз Коммунис партиин ЦК-гай секретариат апрелиин 4-дэ уряалһан байна.

Правительство телевидени болон ниитын информациин бусад хэрэгсэлнүүдые, мүн гүрэнэй мүнгэ зөөриие ашаглан, асуултые дэмжэхэ кампани үнгэргэжэ ороһоор үнинэй гээд хандалга соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Энээндэ харюу болгон правительственна шэнэдхэлгын хархис удхатай байһые тайлбарилха зорилгоор үрэ ехэтэй хүдэлмэри хэхэ шухала гээд хандалга соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй.

АЛДАРТА ОЙ

БРАТИСЛАВА. ТАСС-ай корр. Р. Князев иигэжэ дамжуулна: фашис дарлалтаһаа Совет Армяар сүлөөлэгдэһөөр 24 жэлэйнгээ ойе Словакиин ниислэл Братислава тэмдэглэжэ байна.

Сүлөөрэлгын һүүлээрхи жэлнүүдтэ Дунай дээрэхи энэ город Чехословакиин томо промышленна ба культурна центр болоо. Продукцинь Чехословакиин газаа тээгүүр холо хүрэтэр мэдээжэ болоһон промышленна предприятинуудайнь тоо хэдэн дахин олон болоо. Городто хэдэн арбаад научно-шэнжэлэлгын томо институдууд хүдэлдэг.

Энэ дурасхаалта ойдо зорюулагдажа, Словакиин Компартиин Братиславска горкомой, городской национальна комитедэй ба Словакиин Национальна фронтын городской комитедэй хамтын баярай заседани сүлөөрэлгын ойн урда тээхи үдэр, апрелиин 3-да, Братиславада болоо. Словацка Национальна Соведэй түрүүлэгшэ О. Клокоч, Словакиин Социалис Республикын правительствын түрүүлэгшын орлогшо Й. Зрак, тэрэшэлэн Украинын КП-гэй Киевскэ горкомой нэгэдэхи секретарь А. П. Ботвин түрүүтэй Киевэй делегаци заседани дээрэ байлсаа.

Словакиин Компартиин Братиславска горкомой нэгэдэхи секретарь М. Стрган заседани дээрэ үгэ хэлээ. Советскэ Союзтай хани барисаан, харилсаа холбоон Чехословакиин Коммунис партиин ба правительствын политикын гол удхань болоно гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ.

А. П. Ботвин заседани дээрэ үгэ хэлэжэ, Братиславын түлөөлэгшэдые Украинын ниислэлэй ажалшадай зүгһөө амаршалаа.

Киев Братислава хоёрой хоорондохи хани барисаан тухай договорто гар табилгын ёһолол баярай заседаниин үедэ болоһон байна. Хоёр ниислэлэй ажабайдалай элдэб һалбаринуудай талаар мэдээсэлнүүдые ба дүй дүршэлые үргэнөөр халан абалсажа байха гэжэ договорой ёһоор хараалагданхай.

ВЬЕТНАМ ТУШАА ПАРИЖДАХИ ЗҮБЛӨӨН

ПАРИЖ. (ТАСС). Ээлжээтэ заседани апрелиин 3-да эндэ болоо. Энэ заседани урда тээхи арбан заседанишэнги урагшагүй байшоо.

Вьетнамдахи дайн байлдаае Холбоото Штадуудай саашадань шангадхажа байһые арсашагүйгөөр гэршэлһэн баримтанууд үнгэрһэн уулзалгануудай үедэ дурдагдадаг байгаа гээд, түрүүлжэ үгэ хэлэһэн НФО-гой делегациие толгойлогшо Чан Быу Кием һануулаа.

Урда Вьетнамдахи ээрхэг түримхэй дайн байлдаае шангадхахатаяа хамта, Холбоото Штадуууд Камбоджын газарта добтолгонуудые хэжэ, олон хүнүүдые алана, хюдана. Өөрынгөө хуурай газарай сэрэгүүдые Лаосой газар дээрэ оруулха хүрэтэр хэмжээнүүдые абажа, Лаосто хэжэ байһан «тусхайта дайн байлдаагаа» үргэдхэхэ һэдэлгэ гаргана.

«Урда Вьетнамда шэнэ ёһоной колониалис һанаашалгануудаа бэелүүлхэбди гэжэ урда мэтэ эндүүтэйгээр ойлгоод, ээрхэг түримхэй дайн байлдаагаа үргэлжэлүүлхэ гэжэ Холбоото Штадуудай хүсөөд байгаа һаань, тусхайташье, юрыншье, мүн нэмэл ба нюусашье хэлсээнүүд ямар нэгэн гуримшуулгада хүргэжэ шадахагүй» гээд ДРВ-гэй делегациие толгойлогшо министр Суан Тхюи өөрынгөө зүгһөө мэдүүлээ.

Сайгоной захиргаанай делегациие толгойлогшо Фам Данг Лам, США-гай делегациие толгойлогшын орлогшо Л. Уолш үгэ хэлэхэдээ. Национальна сүлөөрэлгын фронтдо, ДРВ-дэ дахяад халдан ороһон байна.

АЯНШАЛГА ДҮҮРЭЭ

СОФИ. (ТАСС). Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй Нэгэдэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ахамад командалагша, Советскэ Союзай Маршал И. И. Якубовский Нэгэдэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй штабай начальник армиин генерал С. М. Штеменкотэй хамта Болгариһаа мордобо гэжэ БТА агентство мэдээсэнэ.

ХЕЛЬСИНКИИН АЖАЛШАДАЙ ҺАЙНДЭР

ХЕЛЬСИНКИ. ТАСС-ай корр. М. Косов ба К. Крелл иигэжэ дамжуулна: Финляндиин Компартиин XV съездын эндэ эхилһэнтэй дашарамдуулагдажа, Хельсинкиин культурын байшан соо ехэ олон зоной хабаадалгатай һайндэр болоо. Суглараглшадта — хүдэлмэришэдэй коллективүүдэй, түрүү үзэл бодолто интеллигенциин түлөөлэгшэдтэ, съездын делегадууд болон айлшадта хандан, КПФ-гэй түрүүлэгшэ Арне Сааринен үгэ хэлээ.

КПСС-эй делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн А. Я. Пельше мүн лэ үгэ хэлэһэн байна.

Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтын түлөөлэгшэ Данг Куанг Минь һайндэр дээрэ үгэ хэлэхэдээ, вьетнам арадые сүлөөлхэ хэрэгтэ КПФ-гэй талархадагай, туһаламжа үзүүлдэгэй ба үзүүлһээршье байһанай түлөө Урда Вьетнамай арадай баясхалангые дамжуулаа.

ДҮЛЭТЭ ЖЭЛНҮҮДЭЙ БААТАРНУУД

БАЙЛДААНАЙ ГАЛ СООГУУР

Үнгэрһэн үеын байдалые һанахада, мартагдахаар бэшэ байдаг. Хүдөө нютагуудта Совет засаг тогтожо байгаа. Энэ бэрхэшээлтэй хүндэ сагта ажалша арадта зол жаргал асархын түлөө тэмсэжэ, ами наһаяа үгэһэн хүнүүд хэзээдэшье мартагдахагүй байха.

Женя Абашеевые залуухан хүбүүн ябахадань «Унхешка» — гээд нэрлэгшэ һэн. Эрхүүгэй областиин, урдань Балаганска уезд байһан Хүрхэ тосхондо, 1900 ондо үгытэй ядуу таряашанай бүлэдэ тэрэ түрэһэн юм. Бага балшар ябахадаа ухаансар, дорюун хүбүүн ябаһан. 15 наһатайдаа Черемховско коммерческэ училищада һурахаяа ороод, Черемхово городто большевигүүд-революционернүүдтэй танилсаһан гэдэг. Большевигүүдэй эмхидхэдэг политическэ хүдэлмэри тэрэнэй ажабайдалда горитой нүлөөлөө.

1917 оной декабрь һарада Черемховодо Совет засагай тогтоогдоходо, Евгений Абашеев эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан. 1918 оной эхеэр Эрхүү хотодо ерэжэ, «Центросибириин» инструкторай уялгые даадаг болобо. Тэрэ жэлэйнгээ хабар Евгений Абашеев большевигүүдэй эгээл түрүүшын Буряадай бүлгэмдэ гэшүүнээр һунгагдажа, партийна харюусалгатай даалгабари дүүргэдэг болоо. Хүдэлмэришэн, таряашадай дунда Агууехэ Октябриин революциин илалтые. В. И. Ленинэй эмхидхэһэн марксис партиин һургаал, заабаринуудые ойлгуулдаг һэн.

Граждан дайнай үедэ колчагуудай Совет засагта эсэргүү тэмсэл үүсхэжэ, Сибирьтэ үймөө татажа байхадань, Евгений Николаевич Абашеев өөрынгөө түрэл нютагта нюусаар ошожо, подпольно хүдэлмэри ябуулһан. Тиигэжэ большевигүүдэй партида үнэн сэхэ хүнүүдэй бүлгэм эмхидхэжэ, арад зонтой холбоо барисаагаа үргэдхэһэн байна. Политическэ хүдэлмэри ябуулһанайнгаа түлөө Евгений Абашеев нэгэтэ бэшэ колчаковецуудай мүрдэлгэдэ ороһон. Тиигээд 1918 оной июль һарада нютагтань сагаантанай отрядууд добтолон орожо, Евгений Николаевичые сугтаа байһан нүхэдтэйнь бараад, ой соо туужа абаашаһан юм. Колчаковецууд нютагайнь дүшөөд буряад хүбүүдые тэндэ суглуулаад, тэдэнэй дундаһаа большевигүүдые, мүн толгойлогшыень элирүүлхын тулада шангаар мүшхэлгэ хэһэн байгаа. Евгений Абашеевые оложо ядахадаа, арестовалһан хүнүүдтээ зэрлигээр хандажа захалаа һэн. Энэ үедэ революционернүүд хэдэн зүг тээшээ тэрьелһэн байна.

...Буугай абяан ойе сууряатуулба. Сагаантан хоёр революционерые — Похроб Малыров Павел Бурлов хоёрые буудажа унагаагаа. Удаань ой соо зугадан орохоёо ябаһан Абашеевэй хойноһоо буугай һомон шууяшаба. Хэды оло дахин буудаашье һаань, Евгений Абашеевые нэгэшье һомон тудаагүй, харин гартаа бараад ябаһан шинелиинь буугай тобшонууд найма дахин соолоһон байгаа һэн. Евгений абажа ябаһан шинелээ харгын хажуу уруу шэдэжэрхёод, хоргодон гүйхэдэнь, сагаантан тэрэниие буудажа алуулба гэжэ һанаһан байгаа хаш.

Энэ үедэ Евгений Николаевич Дэрдэгэй тосхон хүрэжэ, эгэшындээ — Варвара Николаевна Дарбашкеевада хүрэжэ, хэдыхэн саг соо амараад, эмээл морёор Зон гэжэ нютагта, нүгөө эгэшэдээ — Домна Николаевна Скольчиковада ошохо һанаатай ябаһан юм. Харгыдаа ябахадань, хазаарта моридой табараан урдаһаань дуулдаа һэн. Сагаантан Евгений Николаевичые бэдэрээд, оложо ядахадаа, һөөргөө бусажа ябаһан байба Женя тэдэнэй ерэхэдэ, гоё һайхан хоолойгоор ёохорой аялга татажа ябаба. Сагаантан Жениие барибашье, танингүйгөөр табижархёо. Зон тосхондо Женя хонон байгаад, үглөөдэрынь үбһэ сабшагшадтай сабшалан дээрэ гаража ябахадань, сагаантанай ондоо нэгэ отряд баһал тэрэнтэй уулзаад танингүй, хажуугаарнь үнгэрһэн байгаа.

Энээнэй һүүлдэ Евгений Абашеев Хүйтэн тосхондо, танил Матвей Мироновойдо байрлаһан. Эндэ мүрдэлгэдэ оронгүй, амаржа байгаа. Мироновой һамган, мүнөө персональна пенсионер байһан Лидия Яковлевна Егорова Евгений Абашеевые һайн мэдэдэг болоһон ту... мүнөөшье хөөрэжэ байдаг. ...дэһээ Абашеев Түнхэн ... зорижо, багшын ажалда ... юм.

1919 оной ноябрьда Аба... Черемхово городой боль... гүүдтэй халуун барисаа... жа, колчагуудые намна... Алайрай хушууе сагаан... сүлөөлэлсөө. Эндэ хошуу... эмхидхэлсэһэн байгаа. ... оной февраль һараһаа хо... комой түрүүлэгшээр, Э... Булгадай аймагай сэрэг... миссараар ажаллаа. 1922 ... РКП(б)-гэй Алайрай ай... секретаряар хүдэлөө. 1923 ... һоо Баргажанай, Түнхэн... магуудай ажалшадай де... дуудай Советүүдэй гүйс... комитедэй түрүүлэгшээр, ... ряад орондоо дотоодын ха... дэй, мүн юстициин арад... миссараар ажаллаа.

Һүүлдэ ВКП(б)-гэй Ц... дэргэдэхи марксизм-ле... мын курсада һураад, ВЦ... Президиумдэ, Туркмени... ломатическа харюусалгата... шаалнуудые даажа байга...

С. МИРОНО...

ЭРДЭМЭЙ ХАРГЫГААР...

СССР-эй Наукануудай Академиин Сибириин таһагай Буряадай филиалда хамта дээрээ 36 аспирант һуралсадаг. Тэдэнэй 19-нийнь очноор, 17-нийнь заочноор һуралсана.

— 1968 он соо илангаяа олон хүн конкурсдо хабаадалсажа, 10 хүн очно, 5 хүн заочно аспирантурада абтаһан байна. Тэдэнэй тоодо Загарайн аймагай «Вперед» газетын редактор В. Н. Секерин, «Коммунизмын туяа» газетын хүдэлмэрилэгшэ Э. О. Доболова гэгшэд социологёор, В. Ф. Ерхов — геологёор, Э. В. Зубрицкий — физикээр, С. Б. Бардаханова — литератураар аспирантурада абтаха шалгалтануудаа эрхимээр барижа, очно, заочно аспирантурада ороһон байнад. Мүн пёдондо жэлдэ аспирантнууд Н. Б. Чимитдоржиев, В. В. Кузнецов — радиофизикээр, М. И. Тулохонов арадай аман зохёолоор аспирантурын һуралсалай болзорые эрхимээр дүүргэжэ, диссертацинуудаа хамгаалгада бэлэн болонхой.

Тиихэдэ аспирантнууд А. Д. Уржанов — научна атеизмээр, Г. М. Иванов — геохимеэр, В. И. Керасирова — геологёор, мүн бусадшье һуралсалай жэлэй 3-дахи, һүүлшын жэлдэ ороод, эрхимээр һуранад. Мүн аспирантнууд Р. Н. Дугаров, Ш-Н. Цыденжапов болон бусад һуралсалдаа нэтэрүү оролдосотойгоор хандадаг.

Харин 1969 он соо научна коммунизмын теорёор, экономикоор, түүхээр, атеизмээр, физикээр, химеэр, биологёор, хамта дээрээ 8 хүн очно, 9 хүн заочно аспирантурада абтаха байна.

Н. ХАЗУЕВ.

ШЭНЭ СТАНЦИ

Хубиин автомобиль, мотоциклнуудые заһаха техническэ станци Кабанск тосхондо нээгдэбэ.

Байгалай эрьеэр аяншалхаяа хубиин транспортаар ябагшадые, мүн нютагай зоной хэрэглэмжые хангаха зорилготой түс станци нэгэ доро табан автомашина, арбаад мотоцикл мастерскойдоо оруулжа заһабарилха, техническэ харуулгалга хэхэ хүсэтэй юм. Запчастьнуудые суглуулха, мастерскойнгоо зэр зэмсэг, техническэ түхеэрэлгэ туршаха гэхэшэлэн бэлэдхэлэй хүдэлмэринь мүнөө дүүргэгдээд, автомашина, мотоциклнуудые заһабарилха захил абгажа эхилбэ.

Ц. ДУГАРОВ.

ХОЛЫН АЯНШАЛГАҺАА БУСАБА

«Эрхүүһээ «АН-24» самолет бууба» гэһэн юрын лэ мэдээсэл аэропортын зал соо сугларагшадые ехэтэшье һонирхуулбагүй. Самолетһоо пассажирнууд гаража ерэхэдээ, солгёо хүхюун эдир хүбүүд, басагад «одооошье түрэл нютагаа хүрэбэбди» гэлдэһээр талмай дүүрэсэ гүйлдэбэ. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, хабарайнгаа амаралтын үедэ Эхэ оронойнгоо ниислэл — Москва ошоһон һурагшаднай түрэл нютагаа бусажа ерэһэн байба.

— Мартын 23-һаа 29 хүрэтэр Москва хотодо байжа, ниислэлэйнгээ гоё һайхан газарнуудые хаража, баясаабди. Илангаяа, түрүүшынхеэ Москва ошоһон маанадта бүхы юумэн һонин, гоё һайханшье байгаа, — гэжэ Ново-Селенгинскын дунда һургуулиин 8-дахи классай һурагша Наташа Хоборкова омогорхоо бэлэй.

Түрүүшынхеэ ехэ хото ошоһон эдэнэр, илангаяа һургуулиин музейнүүдэй эдэбхитэд Москва хотынгоо түүхэтэ газарнуудаар ябажа хараһан байна. Эдэнэр Бородиногой байлдаанай болоһон түүхэтэ газарта хүрэжэ, мүн тусхай автобусоор Москва хото соогуур аяншалһан байха юм. Россин Федерациин область, хизаар, автономито республикаһаа ерэһэн 800-гаад һурагшад СССР-эй Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй музейдэ орожо, хүдэлмэрилэгшэдтэйнь уулзажа, тэдэнэй хөөрөө шагнаа. Мүн эдэнэр Ленинэй хадануудтахи һурагшад, пионернүүдэй Ордондо орожо, «һургуулинуудай музейнүүдэй дүй дүршэл» тэһэн выставкэ хаража, тэндэхи һургуулиин һурагшадай хэһэн, бэлэдхэһэн зүйлнүүдтэй танилсаһан, һонирхоһон байна. Конференциин һүүлшын үдэр хизаар оронoo шэнжэлэгшэд В. И. Ленинэй Мавзолей орожо хараа.

Манай республикын һурагшад мүн Ленинград, Ялта, Севастополь, Киев, Ульяновск, Эрхүү хотонуудаар ябажа, түүхэтэ газарнуудтайнь танилсажа ерэбэ. Сэлэнгын аймагай арадай гэгээрэлэй таһаг Улаан-Үдэ — Эрхүү — Красноярск — Абакан — Шушенск гэһэн маршрутай һайн аяншалга эмхидхээ. Энээнһээ гадна аяншалгада ошоһон һурагшад В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан һонирхолтой материал һургуулиингаа музейдэ суглуулжа ерэхэ тусхай даабаритай байһан. Иимэ зорилготойгоор Шэтын, Эрхүүгэй область, Хяагта, Гусиноозерск, Слюдянка, Бабушкин городуудта хүрэһэн һурагшад һайн материалнуудые суглуулжа, һургуулиингаа музейдэ асарһан байна.

Манай ерээдүй халаан хабарайнгаа амаралтые холын аяншалгада ябажа, ашагтай һайнаар үнгэргөөд, номоо үзэжэ эхилбэ.

Л. ПОХОЕВА,
эдир аяншалагшадай республиканска станциин методист.

Хадхуу мүрнүүд

АЛИ ҮДЭРЫНЬ УТА ГЭЭШЭБ

— Жэлэй али үдэрынь эгээл ута байдаг бэ? — гэжэ нэгэниинь асууба ха.

— Үдэрэй гү?

— Тиимэ, тиимэ...

— Тэрэ, манай хүүгэдэй ясли барижа эхилһэн прорабай гаргаһан болзорто үдэр. Тэрэ үдэрынь мүнөө болотор үнжагайрһаар.

— Хэдыдэхеэ.

— Болзорынь хэзээ юм?

— Хэдэн тиимэ болзорто үдэр үнгэрөө юм бэзэ. Барилгын дүүрэхэ үдэрэй болзор аяар арбадахи һарада боложо ябана.

ИИМЭШЬЕ УШАР БОЛОДОГ

— Ши, хүнэй хоро бү малта. Өөдэнь хаяһан шулуун оор дээрэшни унаха гэжэ хэлсэдэгые дуулаа бэзэш? Тэрэшни өөртэшни тудаха, — гэжэ малтаһан нүхэ руугаа машинаяа хүмэрюулһэн экскаваторщик хэлэбэ.

— Өөртөө нүхэ малтаһан шил гүбши, — гэжэ нүгөөдэнь маһалзаба.

МЕКСИКЭ. Хэдэн жэлэй урда тээ Мехико хотын зоопаркда жэлтэй буруун асарагдаһан байгаа. Зүгөөр зоопаркын амитадые харахаяа ерэгшэд энэ амитаниие һонирходог болоһон. Юуб гэхэдэ, тэрээндэ юрын хоёр эбэрһээ гадна, үшөө хоёр эбэр духа дээрэнь бии юм. Энээнэй хажуугаар хомор энэ амитан духынгаа тэг дунда үшөө гурбадахи нюдэтэй байһан. Һүүлэй һүүлдэ тэрэ гурбадахи нюдэнэйнь үбдэхэдэ операци хэжэ, абаха баатай бологдоһон байгаа. Зураг дээрэ: дүрбэн эбэртэй буха зоопарк соо.

ТАСС-ай фотохронико.

Амаралтын үдэрэй хуудаһан

ҮГЫТЭЙ ХҮБҮҮН

ОНТОХОН

Үгытэй хүбүүн үлэн хооһон боложо, ажал бэдэржэ ябаһаар замдаа нэгэ баянтай уулзашаба ха.

— Ши, минии табан зуун хонидые гурбан жэл соо харууһала. Гурбан жэл болоходо, мянга табан зуун хони намда тушаахаш. Тиигэбэлшни шамда зуун хони үгэхэб — гэжэ баяниинь үгэеэ үгэбэ.

Үгытэй хүбүүн баянай үгэдэ орожо, табан зуун хонидыень холын бэлшээридэ харууһалхаар гараба.

Үгытэй хүбүүнэй хонидоо эгээ мянга табан зуун толгой болоторнь олошоруулаад, баяндаа тушаахаяа ошожо ябатарнь, хүбшын гуринха шононууд хонидтонь добтолжо, арбан түлгэдыень нюргандаа ашаад ябашалай.

Баян хонидоо тооложо абахадаа, арбан хонинои дутахада, хэлсэһэн ёһоороо үгытэй хүбүүндэ һалаабша табижа, нюур руунь хэды-еды нюдаргадаад, намнажархиба.

Үгытэй хүбүүн ябажа ябаһаар харгы дээрэһээ жэмбүүр оложо, ехээр баясаба.

Жэмбүүрээ үлеэхэдэнь айхабтар гоё һайхан хүгжэм зэдэлжэ, ой тайгын ан гүрөөл, тала дайдын шубуу шонхор олоороо сугларжа, жииган жэргэн, бултадаа хатаралдашаба.

Үгытэй хүбүүнэй жэмбүүрээ үлеэхээе болиходонь, ан амитад, шубуу шонхорнууд тараба.

Тэрэнэй саашалхадань, мүнөөхи баяниинь хээгшэ гүүгэе унанхай хатаргажа ябалай.

— Ши, тэрэ юу олоод ябанабши? — гэбэ.

— Угалза һиилүүртэй, зандан модон жэмбүүр, — гээд, үгытэй хүбүүн жэмбүүр дээрээ наадажа оробо.

Тиихэтэйнь сасуу хээгшэ мориниинь хатаржа захалба. Моринойнгоо дэншээ ехэтэйгээр хатарһанһаа, баян эмээл дээрэһээ газарта шэдэгдэжэ, галзуу түргэнөөр хатаралсажа оробо.

— Ши, эльбэ жэльбэтэй хүн гээшэ гүш? Энэ шүдхэрэй жэмбүүрээр наадахаяа болиишь! — гэжэ баян һүхирнэ.

Баян хээгшэ морин хоёр хатарһан зандаа.

— Нүхэр, наадахаяа болиишь даа. Гурбан жэл хонидым харууһалһанайш түлөө арбан хони үгэхэб... — гээд, баян гуйна.

— Хорин хони...

Тиихэдэньшье үгытэй хүбүүн болиногүй, наадажал байна.

— Табин хони...

— Шамдаа зуун хони үгэхэб. Намайе бү тамалыш даа. Алтан аминем үршөөгыш; үхэхэмнил, — гэжэ арай голтойхон уйлаганан үгэлбэ ха.

Амиды үлэһэн баян һалирһаар гэртээ бусажа, үгытэй хүбүүндэ зуун хони тооложо үгэбэ.

Үгытэй хүбүүндээ доромжолуулжа, аяар зуун хонидоо үгэжэрхиһэндөө баян хороо бусалжа, үһөөгөө абажа, зуун хонидоо бусааха арга бэдэрбэ. Тайшаа ноёндо ошоно:

— Үгытэй хүбүүн зуун хонидыемни хулгайлжархёо. Яндан хулгайшаниие хэһээжэ, зуун хонидым бусаажа үгыт! — гээд хардаба.

Тайшаа ноён тэрэ дары үгытэй хүбүүе дуудуулба ха.

Тайшаа ноён үгытэй хүбүүнэй бии боломсоор:

— Ши, Танха баянай зуун хонидые яахадаа хулгайлаабши? Хулгай хэһэнэйнгээ түлөө арбан жэл соо Танха баянда түлөөһэгүй хүдэлхэш! — гэһэн хатуу шанга шиидхэбэри гаргаба.

— Танха баянай хонидые би хулгайлаагүйб. Намда гурбан жэл хонидоо харууһалуулһанайнгаа түлөө өөрөө зуун хони хүлһэ үгөө юм.

— Худалаар юундэ хэлэнэш, ган гэхэ нохойгүй, газар гэшхэхэ малгүй, хубхай хара бэдьхэ! — гэжэ Танха баян ганирба.

Үгытэй хүбүүн худалаар хардуулһандаа хара бууржа, үбэрһөө шэдитэ жэмбүүрээ гаргажа, наадажа эхилбэ.

Тиихэтэйнь сасуу тайшаа ноён түрүүтэй тэндэ байһан баяшуул бүгдөөрэн байрадаа һүрэлдэн, ондого-сондого хатаржа оробод.

Тайшаа ноён түрүүтэй баяд ноёд сагаан хөөһэ бушхан, амяа саглажа эхилхэдээ, Танха баянда сухалдажа:

— Үгытэй хүбүүн үнэхөөрөө шинии хонидые хулуугаа юм гү? Али ши хүниие хардаа гүш? Сэхээ хэлыш! — гэлдэжэ, тэрэниие хашажа оробо.

Үһа саһан болотороо хүлэржэ, хэлээ һанжашаһан Танха баян үхэхэ туйлдаа хүрэхэдөө:

— Худалаар хардааб. Өөрөө энээндэ зуун хони үгөө һэм, — гэжэ сэхэсэ хэлэбэ.

Ухаа мэдээ алдаһан тайшаа ноён сүлөө ороходоо, үгытэй хүбүүнэй зэмэгүй байһые баталжа, мэхэшэ Танха баянда яла ашаба ха.

Ф. ЦЫДЕНЖАПОВ.

ШАТАР

СПАССКИЙ, КАРПОВ БА БУТЕ...

Совет гурбан гроссмейстер — Пауль Керес, Василий Смыслов, эдэ мүрнүүдэй автор — тухайлхада хорин табан жэлэй туршада шатараар амжалтатай һайн наадаһан байна. Дүшөөд онуудай үеэр эдэ нүхэд лэ шатараар дэлхэй дээрэ түрүү һуури эзэлһэн, Совет ороноо суурхуулһан юм. Теэд, наһан гээшэмнай наһан ха юм даа, өөрынхеэл абаад лэ байха. Шатарша хүн олон жэлдэ наадаха бэлиг шадабаритай юм аабза, зүгөөр 40—45 хүрэхэдөө арга хабань буурадаг гээшэ. Тиихэдэнь гроссмейстер хүн арга шадалаа сагһаа урид барагдахагүйн тула «ухаан бодолоо» нэгэ бага «арьбалха» ушартай болодог. Зүгөөр иимэ «ухаансар» замда залуушагаар гарахада баһал аюултай. Яахадааб гэхэдэ, шатар табижа һуухадаа ухаан бодолоо багашагаар, хүсэд бэшээр «гүйлгэдэг» байгаа һаа, шатарша хүн сагһаа урид арга шадалаа бууража болохо бшуу.

«Наһанай» теориин талаһаа абажа харабал, манай урдаа бариха, һанаха, һарбайха гроссмейстернүүдэй залуумгай үеын түлөөлэгшэд — Тигран Петросян, Ефим Геллер гэгшэд — «үйлэ муутай» наһанайнгаа богоһо гэшхэхэеэл байна. Виктор Корчнойшье бэлигэйнгээ дээдэ туйлда хүрэнхэй. Ингээд байхадаа, совет шатаршад тухайлхада ойрын арбан жэлдэ, мүн саашадаашье хэндэ найдаха ушартай болоно гээшэб?

Мүнөө һаял гуша гаража ябаһан гроссмейстернүүдтэ найдалтай гээшэл ха. Эндэ Борис Спасский тухай онсолон тогтожо хэлэмээр. Һүүлэй дүрбэн жэлэй турша соо энэ нүхэр Е. Геллерые (хоёр дахин), М. Талиие, П. Кересые, Б. Ларсениие, В. Корчнойе ехэ булюу хүсэтэйгөөр шүүгээ һэн. Энэнь гаһар һайн амжалта бшуу! Зүгөөр дэлхэйн чемпион Т. Петросянтай наадахадаа алдаа һэн даа. Тиихэдээшье бишыха булигдаһан юм. Харин мүнөө тэдэнэр дахинаа тулалдаха болоод байна.

Бэрхэ шатаршанай хүсэ шадалые тодорхойлдог дүрбэн шэнжэ шанар тухай гушаад жэлэй саана бэшэхэ ушартай болоһон хүм. Тиихэдэ оюун бэлиг, зан абари, бэеын элүүр ба тусхай бэлэдхэл тухай бэшээ бэлэйб. Эдэ шэнжэ шанар, хэнэйшье мэдэһээр, тэрэ хэбээрээ үлэдэггүй, тэдэниие дам саашадань мүлихэ, хүгжөөхэ хэрэгтэй ха юм. Спасский эдэ бүхы эрилтэнүүдые хэм соонь дүүргэдэг. Энэ нүхэр аргагүй ехэ оюун бэлигтэй: арбан зургаатайхан залуу мастер дэлхэй дээрэ мэдээжэ болоод, арба юһэтэйдөө дэлхэйн чемпионтой хүсэеэ туршаха эрхэтэй болохо мүрысөөндэ хабаадалсаа һэн. Нугаршагүй зоригшье энэ хүндэ баһал бии. Иимэ зориггүй һаа, эды шанга наадануудта амжалта туйлаха аал? Спасскиин булад шэнги хатуу бэе махабадынь һайн мэдээжэ. Харин тусхай бэлэдхэлынь ямархан лэ ааб? Хангалтатайл хаш даа. Зүгөөр, эдэ бүгэдэнь олон удаан жэлдэ шатар наадаха эрхэ нүхэсэл болоно гү?

Шатар наададаг столхоной саана һуухадаа, бэрхэ шатаршанай дүүргэдэг хоёр уялга тухай хэдэ дахин бэшээ һэм. Нэгэдэхинь — зүбөөр наадалгын олон онол арга тоололго болоно. Хорёодтой болоһон мастер энээниие һайнаар хэдэг, тиигээд гушан табатай болотороо энэ уялгаяа алдадгүй дүүргэдэг байна. Хоёрдохи уялгань — наадаяа эхинһээнь эсэс хүрэтэр зүбөөр түсэблэн бодомжолго — шатаршанай яһала наһатай болоһон хойно, элдэбээр — шадамарааршье, тулюуршагааршье бэелүүлэгдэдэг. Гуша наһатай болоходоо (энээнһээ урид хэр хаб даа) мастер энэ уялгаяа һайнаар дүүргэдэг, имагтал 45 наһанһаа хойшо тиимэ арга шадабаринь бууража эхилдэг юм.

Тиимэ болохолоороо, дүшэн табанһаа дээшэ наһатай болоһон шатаршан, жолоошодой хэлэдэгээр, «уһаяа табиха» ушартай болодог гээшэ бэзэ. Шатарша гроссмейстерэй түлэг хүсэниинь ехэнхидээл 35—38 наһанда тудадаг. Шатаршанай олон жэлдэ наадаха хаба шадалынь гол түлэб тэрэнэй түсэблэн бодомжолхо шадабариһаань гэхэ гү, али шатарша мастер хадаа, ондоогоор хэлэбэл, зарим талаараа шэнжэлэгшэ байха ёһотой.

Спасский — совет шатаршадай түшэг найдабари болоно. Дэлхэй дээрэ түрүү һуури эзэлхын түлөө болохо нааданай ямаршье дүнтэйгөөр дүүрээ һаань, Спасский түшэг найдабаримнай байха гэжэ хэлэгдэнэ. Теэдшье, энэ уулзалгын ямар дүнтэйгөөр дүүрэхэ байһыень бидэ мэдэнэ бэшэбди. Теэд, Спасский өөрынгөө дайшалхы тушаалда үшөө хэды жэлдэ байхаб? Минии һанахада, Спасский шэнжэлэгшын үүргэ хэр амжалтатайгаар дүүргэнэб, тэрээнһээл нэн түрүүн энэ асуудалда харюу үгтэхэ гээшэ ха.

Саашань хэлэбэл, үшөө ямар асуудал гаранаб? Спасскида, тэрэнэй нүхэдтэ адляар наадаха эрхим халаан урган гараха гү? Сэхынь хэлэхэ болоо һаа, эдээн шэнги наадамаар хүнүүд удаахан саг соо үсөөн лэ байгаа. Залуу мастернууд үсөөн бэшэ бии. Теэд, Спасский, Таль шэнгеэр наададаг ёһотой бэлигтэйшүүл харагдадаггүй һэн.

«Труд» гэжэ спортивна бүлгэмэй шатаршадай һургуулиин хэшээлдэ хүдөө нютагһаа сурхихан бэетэй Толя Карпов гэжэ хүбүүн табан жэлэй саана ерээ бэлэй. Тиихэдэ оройдоо арбан хоёртойхон, наадахадаашье тулюурхан байгаа. Часы табижа олон хүнүүдтэй наадахадаа (шүүжэ байгаа һэм) би энэ хүбүүндэ бэрсэеэ харангүйгөөр алдажархёо бэлэйб. Зүгөөр наадамнай... тэнсэлгээр дүүрээ һэн! Мүнөө Анатолий Карпов — Москвагай университедэй нэгэдэхи курсын студент, дүй дүршэлтэй шанга шатаршан юм. Нёдондо Гронингендэ (Голланди) болоһон Европын хүбүүд-чемпионуудай заншалта турнирта бэлэхэнээр илалта туйлаһан байха. Ухаатай спортсмен хадаал хэзээ сохом лэ шүүхээр наадахаб, хэзээ түргэхэнөөр тэнсэжэрхихэб гэжэ тэрэ хододоо мэдэдэг. Гронингендэ наадахадаа хэдэн удаа түргөөр тэнсэһэнэйнь түлөө баруун гүрэнүүдэй зарим шатаршад тэрэниие шүүмжэлһэншье байха. Үнэхөөрөө энэ баримта тиимэшье, һайн бэшэ гээшэ ааб даа. Зүгөөр наһажаал болоһон бэрхэ гроссмейстернүүдэй хэрэглэдэг спортивна тактика 16-тай мастерай шадамараар хэрэглэһые гайхамаар, сэгнэмээр байна. Нёдондоной декабрьда Ригэдэ болоһон СССР-эй түрүү һуури эзэлэлгын командануудай мүрысөөндэ абажа боломоор 11 очкоһоо 10 очко абаһан юм. Харин бүри һая МГУ-гай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. «Тэрээнтэй шатараар түргэн ябадалаар наада... намайе хайра гамгүйгөө... — гэжэ Геллер намда... Мүн эдир чемпион наада... шын ябадалнуудые эрх... хэдэг гэжэ нэмэн хэла... жэ ёһотойл мастерну... шуу.

Хожомоо Карпов томо... стер болохо ха гү? Энэ... һаяын 3—4 жэл соо хар... байха. Томо гроссмейс... шье аалам. Үнөөхи «дүр... шанарта» Толя мүн л... гээшэ ха. Харин үшөө... янзатайгаар үзэгдэдэ... махабадаа хатуужуулха...

Новосибирскын нэгэ... дай шатаршан Влади... мүн лэ Спасскиин уе... тай. Шатаршан лэ хад... хүгжэлтэдэ нүлөө үзү... хагүйнь мэдээжэ ааб да... ондоо мэргэжэлтэй юм... мистаар хүдэлдэг, дүй... үнинэй хүдэлмэрилэгш... мистын мэргэжэлдээ хү... юм, хэлэжэ шадахагүй... гөөр, энэ ажалыень мэд... нэй хараха янзада. Вла... тенко математигай хара... ронно машина «харах... дээрэ тоонуудые бэш... гэдэг машинада шатар... ма табяадхидаг юм.

Энэ хэрэг шэнэ бэшэ... шье урагша математи... нануудта шатарай прог... шэдэг байгаа. Эдэ прог... дай алгоритмэнүүд шат... гэжэлтэдые гайхуулда... энеэдэһэ хүргэдэг бай... гаатай байһан юм. Эдэ... нуудай шатараар тулю... гаарнь гайхадаг бэшэ,... программануудаар хаа... хадаа, даншье тулюу... даггүй байһандань гай...

Шатарша мастерай... долдо, минии һанахада... алгоритмые Бутенко... программын үндэһэ һу... Энэ хүдэлмэринь нилээ... хүндэ, тиимэһээ һурх... урагшаа даб гээд орх... зорилгые эгээл юрэнхы... хаража үзэбэлнай, про... шэ гурбан хубиһаа бү... той болоно. Бодонууд... хюлгэ дээгүүр ганса... тиишээ ябадал хэхэ ар... нэгэдэхи хубинь... Хоёрдохи хубинь — хюл... олон бодонууд иишэ... дал хэхэ аргатай, гурб... хюлгэ дээгүүр олон бод... тиишээ ябаха, тэрэнэй... туйлагдаһан үрэ дүн... дэхэ — машинын ухаа... оложо шадаха шадаба...

Бутенко программы... хи, хоёрдохи хубинууд... дүтэлөө. Энэ нүхэр ни... ма табиһан түрүүшын... шо аа гү, бүхы хүдэлм... гэхынь тула тэрээндэ... дура зориг хүрэгшэ аа... хэл байха гэжэ би эт... бээ энэ зорилгын бэел... шатараар наадалгада... лалта болохо бшуу. Га... тарай бэшэ ааб даа...

Шатараар наадалгы... гэдэ мүнөө ябажа бай... бүүн, хоёр залуу хүм... Магад, манай шатара... ерээдүйн дэлисэ тиим... данги бэшэ ха яа'

Михаил БОТВИ...
дэлхэйн чемпион...
техническэ эрдэм...

ЭНЭЭНИИЕ МЭДЭХЭДЭ ТУҺАТАЙ

Үмдэгдэһэн арһан гутал апельсинэй хальһаар аршахада, үнгэ ородог.

Багаха саахарлаһан уһаар комнато соохи сэсэгүүдые уһалхада, оройдоо наршыхагүй.

* * *

Хаташаһан сыр һүн соо (ташалһан һүн баһал таараха) хээд, нэгэ хэды саг соо байлгахада, дахин зөөлэн болохо.

* * *

Электрическэ лампочкада духиин гү, али одеколоной нэгэ хэды дуһал түрхеэд, галынь носооходо, байра соо аятай зохид үнэр тараха.

* * *

Һү бусалгахын урда кастрюли соогоо саахарай бутардаһа хэгты. Һүнтнай оройдоошье урахагүй.

СҮҮД ДЭЭРЭҺЭЭ

МАШИНА ХУЛГАЙЛАГШАД

Һаял хори хүрэжэ ябаһан Мальцев Юрий үнгэрэгшэ жэлэй август һарада түрмэһөө табигдаһан юм. Сүлөөдэ гараһан Мальцев хахад һара болоод, дахинаа эрхээ хаһагдаха болоһон байгаа. Юун болооб гэхэдэ, тэрэ августын 17-ной үдэр архи уугаад, город соогуур зайжа мэдэбэ. Тиигэжэ ябаһаар «Иж» маркын мотоцикл харажархиба.

Эзэнэйнь үгыдэ һамбаашалжа шадаһан һогтуу тэрэ хүйхэр Сэлэнгын хүүргэ хүрэжэ ябатараа мотоциклһаа унажа, милицидэ ороһон байгаа. Хүнэй мотоцикл хулгайлһан Мальцев дахинаа эрхээ хаһагдаһан байна. Мүн нүгөөдэ Ковалев гэдэг баһал һогтуугаар хүнэй «Вятка» гэжэ мотоцикл хулгайлаад ябаһаар милициин хүдэ... шэдтэ баригдаһан. Мүн... ханинар (Черных, Бу... ев) хоёр шэл архи... уугаад, үйлсэдэ бай... хулгайлаад, 30 метр... жа үрдингүй жолоош... ригдажа, милицидэ ту...

Эзэнһээнь һурагш... нэй машина хулгайл... шуул һүүлэй һүүлд... харюусалгада хабаад... хэһээгдэнэ гээшэ.

Г. ТОЛО...
гүрэнэй авто...
ахалагша ...

Редактор
Ц. Ц. ЦИБ...

Гор. Улан-Удэ. типография Управления по печати ... Министров БурАССР.
Н-00461.
Зак. №...